

โครงการย่อยที่ 3

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง
ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

**Success Factors of the Sufficiency Economic-activities of Agriculturist
in Chiang Rai Province**

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง
ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

**Success Factors of the Sufficiency Economic-activities of Agriculturist
in Chiang Rai Province**

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2551 จำนวนเงิน 242,000 บาท

ระยะเวลาการทำวิจัย 1 ปี เริ่มทำการวิจัยเมื่อ ตั้งแต่ เดือน กันยายน 2551 ถึง เดือนกันยายน 2552

ชื่อผู้วิจัย ผศ. ดร. วิรุณศิริ ไจมา¹

นายประทีป จตุรพงศธร²

นางสาวสุชีรา วิจิตรพันธ์³

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 3) สร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย และ 4) ศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ไคสแควร์ และการถดถอยพหุคูณ ส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูล ผลการศึกษามีดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1) ผลการศึกษาปัจจัยภายในพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็น เพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคมใด ๆ เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนจำนวน 1 กลุ่ม มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน มีรายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน 4,501 - 6,000 บาท มีรายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) 1,501 - 3,000 บาท มีเงินออมต่อเดือนไม่เกิน 1,500 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรมาเป็นระยะเวลา 1 - 10 ปี มีที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และไม่ได้เช่าที่ดินทำการเกษตร ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน ไม่ได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ โดยภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก และมีระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาปัจจัยภายนอกพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประสบปัญหาแต่ละปัญหาอยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาราคาปุ๋ยแพงอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยเข้าอบรมการ

ทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ไม่เคยได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร และไม่เคยได้รับความช่วยเหลือด้านการเกษตร

ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่คะแนนเฉลี่ย 340.91 คะแนน (คะแนนเต็ม 500 คะแนน) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 90.54 และมีความสำเร็จที่ระดับ C+

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2) พบว่า ปัจจัยภายใน 12 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางสังคม ปัจจัยที่เหลือมีความสัมพันธ์ทางบวก 5 ปัจจัย และมีความสัมพันธ์ทางลบ 5 ปัจจัย ปัจจัยภายนอก 6 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง แบ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก 3 ปัจจัยและมีความสัมพันธ์ทางลบ 3 ปัจจัย

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3) พบว่า ปัจจัยจำนวน 10 ปัจจัยร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐานใกล้เคียงกัน มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณการถดถอยเท่ากับ .566 และสามารถพยากรณ์ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายได้ร้อยละ 32.1 โดยปัจจัยพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก คือ 1) ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ 2) จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก 3) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน 4) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ และ 5) และจำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร และปัจจัยพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางลบ คือ 1) ปัญหาราคาปุ๋ยแพง 2) จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ 3) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร 4) รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) และ 5) จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 4) พบว่าแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1) สร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผู้นำชุมชนส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง 3) เกษตรกรยึดถือ 10 แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง 4) หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม 5) หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรมแก่เกษตรกร 6) หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ 7) หน่วยงานภายนอก/รัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และ 8) สร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ และขยายผลต่อไป

The research was conducted with 4 main purposes; firstly to study the internal and external factors including the level of success in sufficiency economic-activities of agriculturists in Chiang

Rai; secondly, to study the relationship between the internal and external factors, and the level of success in sufficiency economic-activities of agriculturists in Chiang Rai; thirdly, to construct a model in predicting the success of the sufficiency economic-activities of agriculturists in Chiang Rai; and finally to explore the measures that shall be used in the improvement of the sufficiency economic-activities of agriculturists in Chiang Rai. Descriptive analysis, Pearson product moment correlation coefficient, Chi-square and Multiple regression analysis were conducted to analyze the quantitative data. Whereas, content analysis and cluster data were used for the qualitative data analyzing. Results were then reported as follows:

With regards to purpose one, most of the respondents were males aged between 41-50 years old. Most of respondents were family heads, had higher primary school education, and had never attain any social positions. Most of respondents belonged, as a member, to at least one community. Most of respondents had 4 family members. Most respondents' income from agriculture ranged from 4,501 - 6,000 baht per month while other monthly income (not from agriculture) ranged from 1,501 - 3,000 baht. Most respondents' monthly savings were not more than 1,500 baht. Most of respondents have been agriculturists from 1-10 years and owned their own plots of land with the extent ranging from 1-10 Rai also most of respondents have not rented any plot of land for agriculture. Most respondents have never done their daily accounts. Also most of respondents neither used any agricultural principles such as the New Agricultural Theory nor the Mixed Method. As a whole, the respondents have an average knowledge and understanding in the new agricultural theory and the sufficiency economy philosophy at the high level and the opinion towards the sufficiency economy philosophy was also as a high level.

The study of the external factor revealed that respondents confronted almost problems at a high level except the fertilizer problem was rated at the highest level. Most of the respondents have never attended workshops on the New Agricultural Theory or the Mixed Method nor went on any study trips to learn from any successful agriculturists. Moreover, most of respondents never had any agricultural assistance nor assistance in terms of advice.

Overall, respondents have an average level of success in carrying out Sufficiency economic-activities at 341.51 scores (from 500) while standard deviation was at 90.36 and the success level was at C+.

The results of the study in accordance to purpose two revealed that 12 internal factors were related to the level of success in carrying out the Sufficiency Economic. The factors consisted of 5 positively related factors and 5 negatively related factors. Moreover, 6 external factors were found to have been related to the level of success in carrying out the sufficiency economic-activities. The factors consist of 3 positively related factors and 3 negatively related factors.

In accordance to purpose three, it was found that 10 factors played an integrated role in predicting the success of sustainable economic activities of agriculturalists in Chiang Rai. The importance of each factors were similar in terms of the standard scores with multiple regression value at .536. Moreover, it could predict the level of success of Sufficiency Economic activities at 28.8 percent. The predicting factors which were positively related were 1) implementation duration of the New Agricultural Theory or Mixed Method, 2) numbers of groups in membership communities 3) agricultural assistance calculated in monetary value 4) frequencies of suggestions 5) the personal ownership land used in agriculture. On the contrary, the predicting factors which were reported to have a negative relations were 1) the increase in fertilizer price 2) number of visits to learn from successful agriculturalists 3) duration of work in agriculturist job 4) other monthly income (not from agriculture), and 5) number of family members.

With regards to purpose four, it was found, from interviews and focused group, that the measures that could be used as the guidelines in creating the success of the Sufficiency Economic activities of agriculturist in Chiang Rai were 1) to change the attitudes of the people and instill in them positive attitudes in towards agriculture in accordance to the Sufficiency Economy Philosophy, 2) the community heads assist in promoting the Sufficiency Economy Philosophy based activities. 3) agriculturists should follow the 10 guidelines for the success of the sufficiency Economy Philosophy based activities 4) external or government organizations support group formation 5) external or government organizations organize workshops for agriculturists 6) external or government organizations organize learning trips to learn from successful agriculturists 7) external or government organizations support other assistance, and 8) initiate model agriculturist to be the learning resource centre in the future.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ที่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจชุมชนมาเป็นเศรษฐกิจทุนนิยมและเป็นสังคมบริโภคนิยม โดยในระยะ 25 - 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยเน้นการพัฒนาในลักษณะการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมากกว่าจะเน้นความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก ก่อให้เกิดปัญหาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่สมดุลมาโดยตลอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงมีพระราชดำริเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และพระองค์ได้ทรงเน้นย้ำอีกครั้งเมื่อประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่เน้นให้ยึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) และเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางในการปฏิบัติตนของประชาชนทั้งระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน และประเทศ ซึ่งเริ่มจากการสร้างพื้นฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่ **พอมีพอกิน** และ **พึ่งพาตนเอง** ได้ก่อน แล้วจึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการสร้างพื้นฐานคือ “ความพอมี พอกิน พอใช้” ให้กับประชาชนภายใต้ 3 หลักการ (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว) และ 2 เงื่อนไข (ความรู้และคุณธรรม)

วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 มีผลกระทบต่อทุกภาคเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเงินและภาคธุรกิจ แต่ *ภาคเกษตรกรรมกลับพบว่าได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจน้อยที่สุด* ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสังคมเกษตรกรยังคงดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีลักษณะของการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน หรือกล่าวได้ว่าเป็นการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง การอธิบายดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, จูดีพร พันธเสน, และสุวัจจรา เปี่ยมญาติ (2547) ที่กล่าวว่าวิถีชีวิตชุมชนของภาคชนบท/ภาคการเกษตรของไทยมีลักษณะของความพอเพียงดำรงอยู่แล้ว

ปัจจุบันมีงานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมาก แต่สำหรับการศึกษาในภาคเกษตรกรรมยังคงมีจำกัดอยู่เพียงบางพื้นที่ของภาคใต้ ภาคอีสาน และภาคกลาง (ขาดของภาคเหนือ) ได้แก่ (1) ดลมนรรัตน์ บากา,

เกษตรชาย และหิมา, และ หะสัน หมัดหมาน (2546) ศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) นิรุศ ถึงนาค และ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2550) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ ในจังหวัดมหาสารคาม และ (3) ราตรี สิทธิพงษ์, ชาดี ตระกูล, ชารทิพย์ ธรรมสอน, และ รุ่งพร งามผ่องใส (2550) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดในภาคเหนือและอยู่เหนือสุดของประเทศไทย จังหวัดเชียงรายมีภาคเกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจ กล่าวคือสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญมากที่สุดในจังหวัด โดยคิดเป็นร้อยละ 21.4 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product) แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดมีฐานะยากจน ดังพิจารณาได้จากรายได้เฉลี่ยของประชาชนในจังหวัดที่อยู่ในระดับต่ำ โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่อันดับที่ 13 ของภาคเหนือ และอันดับที่ 55 ของประเทศ

การวิจัยในครั้งนี้เลือกศึกษาที่จังหวัดเชียงรายเนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีภาคเกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจ โดยต้องการทราบว่าเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด หรืออาจอีกนัยหนึ่งคือมีระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงในระดับใด และต้องการทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ยังสนใจศึกษาหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดให้มีเศรษฐกิจพอเพียงหรือสามารถดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในที่สุดเมื่อเกิดความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงแล้วเกษตรกรจะสามารถพึ่งพาตนเองได้และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอมีพอกินและหลุดพ้นจากความยากจนในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

1.2.2 ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

1.2.3 สร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

1.2.4 ศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการวิจัยเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจระดับจังหวัดเชียงราย

1.3.2 บริการความรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติของชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ บริการความรู้เกี่ยวกับ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกร” และ “แนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” ให้แก่สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัดมีภารกิจในการสนับสนุนให้เกษตรกรนำแนวคิดทฤษฎีใหม่และการทำเกษตรแบบผสมผสานมาใช้ในการเพาะปลูกสินค้าเกษตร

1.3.3 เผยแพร่ลงในวารสารหรือเว็บไซต์ของหน่วยงานสนับสนุน และองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ 1) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย 2) สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย 3) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย 4) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย 5) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย 6) สำนักงานการค้าภายใน 7) สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงรายจำกัด 8) สหกรณ์การเกษตรของแต่ละอำเภอและกิ่งอำเภอจำนวน 18 แห่งทั่วจังหวัดเชียงราย และ 9) องค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.4 เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรของจังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืนต่อไป ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาความยากจนและจะทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.3.5 เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดเชียงรายโดยรวม กล่าวคือจากประโยชน์ที่เกิดขึ้นในข้ออื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นย่อมมีผลสืบเนื่องต่อมาและเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในหลายภาคส่วนของจังหวัดเชียงราย

1.3.6 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในส่วนของยุทธศาสตร์การสร้างเสริมเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

1.3.7 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) ในส่วนของยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ กลยุทธ์การวิจัยที่ 2 การพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และแผนงานวิจัยที่ 1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.8 ผลจากแผนงานวิจัยนี้จะช่วยสนองตอบกลุ่มเรื่องเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553) กลุ่มการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงรายจำนวน 136,929 คน (<http://chiangrai.nso.go.th>)

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ จังหวัดเชียงรายซึ่งประกอบด้วย 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอขุนตาล อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน อำเภอเทิง อำเภอป่าแดด อำเภอพญาเม็งราย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่สาย อำเภอเวียงแก่น อำเภอเวียงชัย อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอดอยหลวง

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาของการทำวิจัยในครั้งนี้คือ 1 ปี

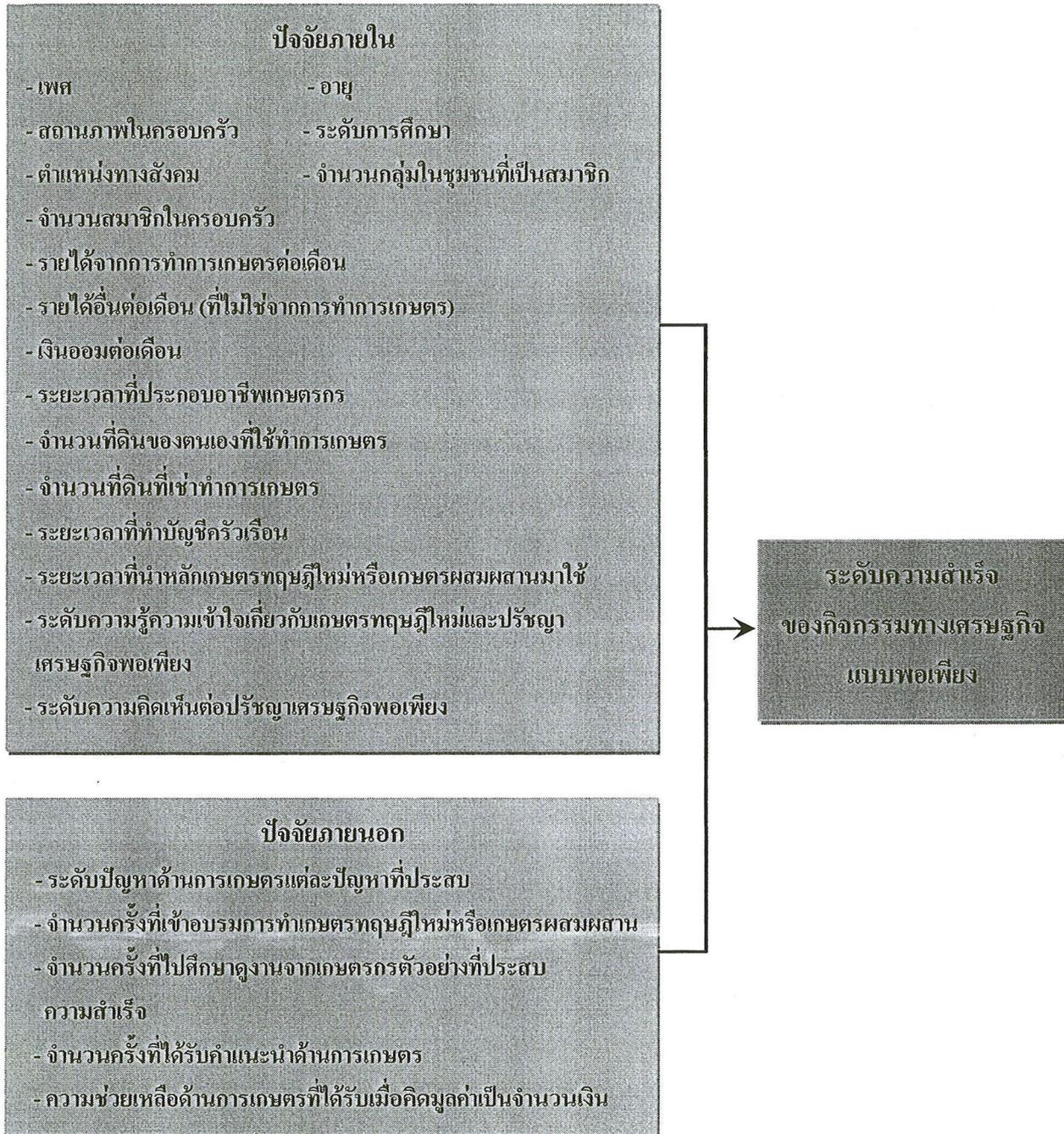
1.4.4 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกร ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกร และแนวทางสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก (กลุ่ม) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน) รายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน (บาท) รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) (บาท) เงินออมต่อเดือน (บาท) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร (ปี) จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร (ไร่) จำนวนที่ดินที่เช่าทำการเกษตร (ไร่) ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน (ปี) ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรกรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรกรผสมผสานมาใช้ (ปี) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรกรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คะแนน) และระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ ระดับปัญหาด้านการเกษตรแต่ละปัญหาที่ประสบ (ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำการเกษตร ปัญหาราคาสินค้าเกษตร ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย ปัญหาราคาปุ๋ยแพง และปัญหาโรคระบาดในพืชหรือสัตว์) จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (ครั้ง) จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรกรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรกรผสมผสาน (ครั้ง) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร (ครั้ง) และความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน (บาท)

1.5 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.6 สมมติฐานในการวิจัย

1.6.1 ปัจจัยภายในที่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) เงินออมต่อเดือน ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร จำนวนที่ดินที่เช่าทำการเกษตร ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.6.2 ปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ ระดับปัญหาด้านการเกษตรแต่ละปัญหาที่ประสบ (ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำการเกษตร ปัญหาราคาสินค้าเกษตร ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย ปัญหาราคาปุ๋ยแพง และปัญหาโรคระบาดในพืชหรือสัตว์) จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร และความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน

1.7 นิยามศัพท์

กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง การดำเนินการหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ (การผลิต และการบริโภค) โดยการกระทำดังกล่าวดำเนินในทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย 1) การพอมีพอกิน หรือมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย 2) สามารถพึ่งพาตนเองได้ 3) ทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย 4) สามารถลดรายจ่าย และ 5) สามารถเพิ่มรายได้

ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง ระดับคะแนนที่ชี้ถึงการพอมีพอกิน การพึ่งพาตนเอง ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร การลดรายจ่าย และการเพิ่มรายได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง เหตุที่มีผลต่อระดับคะแนนที่ชี้ถึงของการพอมีพอกิน การพึ่งพาตนเอง ความหลากหลายของกิจกรรม การเกษตร การลดรายจ่าย และการเพิ่มรายได้

การพอมีพอกิน หมายถึง การมีรายได้เพียงพอสำหรับการซื้อสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย

การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การผลิตสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตไว้ใช้เอง การใช้แรงงาน ปัจจัยการผลิต และอุปกรณ์หรือเครื่องมือ ของตนเองในการทำการเกษตร

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพต่อไปนี้เป็นอาชีพหลัก ได้แก่ 1) การเพาะปลูกพืช (ข้าว ยางพารา พืชยืนต้น/ไม้ผลและสวนป่า พืชไร่ พืชผัก/สมุนไพรและไม้ดอกไม้ประดับ พืชพันธุ์เลี้ยงสัตว์ การเพาะชำพันธุ์ไม้ การเพาะเห็ด/เชื้อเห็ด) 2) การเลี้ยงสัตว์ (วัว ควาย หมู แพะ แกะ กวาง ไก่ เป็ด นกกระจอกเทศ จิ้งหรีด ผึ้ง ไหม และครั่ง) และ 3) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด (ปลา กุ้ง กบ ตะพาบน้ำ จระเข้ น้ำจืด และปลาสวยงาม)

แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง แนวปฏิบัติหรือวิธีการที่เกษตรกรจะปฏิบัติเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้ และทำให้เกษตรกรพอมีพอกิน รวมถึงวิธีการที่ผู้นำชุมชน หน่วยงานภายนอก และภาครัฐ เข้ามาช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” มีการทบทวนเอกสารแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผล โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น

- 1) ความเป็นมาของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย
- 2) ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
- 5) เกษตรทฤษฎีใหม่และแนวทางการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 8) สรุปแนวความคิดของการวิจัย

2.1 ความเป็นมาของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 แห่งประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มานั้นต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้นประกอบด้วย

ในปีพ.ศ. 2517 ประเทศไทยอยู่ในระยะที่เรียกว่ายุคทองของประชาธิปไตยแบ่งบาน นอกจากนี้ในปีดังกล่าวเป็นช่วงกลางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ซึ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า รัฐบาลเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยเงินกู้จากต่างประเทศ ส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตร โดยการขยายพื้นที่เพาะปลูก ลดพื้นที่ป่า และส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเป็นหลัก ผลของการพัฒนาดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันกลับเกิดปัญหาช่องว่างของการกระจายรายได้เพิ่มขึ้น

ประเด็นปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวเป็นที่มาของพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ดังมีข้อความสำคัญตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป” (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550: 17 - 18) นอกจากนี้ยังมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ดังมีข้อความสำคัญตอนหนึ่งว่า “คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ... แต่เราอยู่พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พอกินอยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกินอยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด ... ถ้าเรารักษาความพอกินอยู่พอกินนี้ได้เราก็จะยอดยิ่งยวดได้” (คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2546: 2) ใจความสำคัญของพระบรมราโชวาทนี้ชี้ให้เห็นว่าควรสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานก่อน กล่าวคือให้ประชาชนส่วนใหญ่พอกินก่อน แล้วจึงพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น แต่แนวทางการพัฒนาประเทศไทยกลับมิได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีพระราชประสงค์และ ยังคงดำเนินไปตามทิศทางเดิม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการทรงงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความพอกินอยู่พอกินให้กับประชาชนชาวไทยทุกคน ต่อมาในปีพ.ศ. 2537 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเรื่อง “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของ “เศรษฐกิจพอเพียง” และเป็นทฤษฎีที่เกิดจากประสบการณ์ที่พระองค์ท่านทรงลงมือปฏิบัติมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและต่อเนื่อง

ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2537 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการเรื่องสำคัญต่าง ๆ หลายเรื่อง ได้แก่ 1) การปรับปรุงสภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่มีปัญหาทุกแห่งในประเทศ 2) พัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เน้นความประหยัดแต่ถูกต้องหลักวิชาการ 3) ส่งเสริมให้มีการผลิตที่หลากหลาย (diversification) เพื่อลดความเสี่ยงและช่วยให้เกิดมีกระแสรายได้ (cash-flow) 4) ส่งเสริมให้มีสถาบันหรือองค์กรของเกษตรกรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา และ 5) ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร (คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2546: 7 - 8)

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะปีพ.ศ. 2531 - 2538 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูง (ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10) และขยายตัวต่อเนื่องเป็นเวลานาน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นยุคทองของการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย แต่ในช่วงดังกล่าวปัญหาความยากจนของภาค

ชนบทกลับไม่ดีขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรจำนวนมากประสบปัญหาจากต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรที่สูงเกินไป (หรือราคาที่ดินแพงเกินไป) และยังมีปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาโรคเอดส์และยาเสพติด จึงสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาในทิศทางเดิมนั้นไม่ถูกต้อง

ต่อมาในปีพ.ศ. 3539 การส่งออกชะลอตัว และในปีพ.ศ. 2540 ประเทศไทยต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างหนัก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชทานเน้นย้ำถึงเศรษฐกิจพอเพียง ดังมีข้อความตอนหนึ่งจากพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม 2540 (สมเกียรติ สรลัมภ์, 2551: 31) ว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง” นับจากนั้นสังคมไทยจึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและได้น้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และ 10

2.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเน้นย้ำเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2540 ประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วนในประเทศไทยจึงหันมาสนใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างมาก ซึ่งในระยะแรกมีผู้เข้าใจความหมายของคำว่า “พอเพียง” คลาดเคลื่อนไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอธิบายขยายความ อาทิข้อความบางตอนคือ “ความพอเพียงนี้ ไม่ได้ หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก” พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ยังมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550: 19 - 20) ดังนี้คือ

วิธีปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ... จะปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง 100 เปอร์เซ็นต์ คงทำไม่ได้และถ้าสำรวจตัวเอง หรือเศรษฐกิจของตัวเอง ก็เข้าใจว่า จะเห็นได้ว่าไม่ได้ทำ เข้าใจว่าทำได้ไม่ถึง 25 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้ถึงเศษหนึ่งส่วนสี่ เพราะว่าสิ่งที่ตนผลิตหรือทำ ส่วนใหญ่ก็เอาไปแลกกับของ

อื่นที่มีความจำเป็น ฉะนั้น จึงพูดว่าเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็ควรจะพอและทำได้

คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่า พอมีพอกิน เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ... ความจริงเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) นี้กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิอะไรที่มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)

ต่อมาคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เริ่มมีการนำมาใช้มากขึ้น รวมทั้งมีการตีความและขยายความที่แตกต่างกันไป สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสออกมาเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานวินิจฉัย เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2542 โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 (สมเกียรติ ศรีถัมภ์, 2551: 65 - 66) โดยมีใจความต่อไปนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

บทความปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นเป็นที่มาของ “3 ห่วง (พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว) 2 เงื่อนไข (ความรู้ และคุณธรรม)” ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำมาเผยแพร่อยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือในการดำเนินกิจกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (3 ห่วง) ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรม (2 เงื่อนไข) ประกอบในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นด้วย

3 ห่วง 2 เงื่อนไข (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม) เป็นสิ่งที่สะท้อนอยู่ในกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ ดังมีตัวอย่างของพระราชดำรัสต่อไปนี้คือ (พิพัฒน์ ขอดพฤติการณ, 2550)

“การที่จะทำโครงการอะไรจะต้องทำด้วยความรอบคอบและอย่าตาโตเกินไป คือบางคนเห็นว่ามีโอกาสที่จะทำโครงการอย่างโน้นอย่างนี้ และไม่ได้นึกถึงว่าปัจจัยต่าง ๆ ไม่ครบ ... ข้อสำคัญที่อยากจะพูดถึงคือ ถ้าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่หุหุระ แต่จะไม่ล้มหรือถ้ามันเป็นไปก็ไม่เสียหาย” พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งสะท้อนถึงหลักของความพอประมาณ

“เศรษฐกิจพอเพียงนี้ขออย่าว่าเป็นทั้งเศรษฐกิจหรือความประพฤตินี้ทำอะไรเพื่อให้เกิดผลโดยมีเหตุและผล คือเกิดผลมันมาจากเหตุ ถ้าทำเหตุที่ดี ถ้าคิดให้ดี ให้ผลที่ออกมาคือสิ่งที่ติดตามเหตุ การกระทำก็จะเป็นการกระทำที่ดี และผลของการกระทำนั้นก็จะเป็นการกระทำที่ดี” พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งสะท้อนถึงหลักของความมีเหตุผล

“ทุกวันนี้สถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกและในบ้านเมืองของเราเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้มีความคิด ความเห็นและหลักการอย่างใหม่เกิดขึ้นมามาก การจัดวางหลักการวางระเบียบปฏิบัติในการบริหารและดำเนินการศึกษาจำต้องกระทำให้สอดคล้อง ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนมาด้วย” พระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือประจำปี 2516 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ซึ่งสะท้อนถึงหลักของการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

“นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถทางวิชาการตามที่ได้ศึกษามาแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรอบรู้และความเข้าใจอันกระจ่างและเพียงพอในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะทำทั้งหมด” พระบรมราโชวาทเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญา

บัตรของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2522 ซึ่งสะท้อนถึงเงื่อนไขความรู้

“การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย” พระบรมราโชวาทเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 ซึ่งสะท้อนถึงเงื่อนไขคุณธรรม

นอกจากการทบทวนเอกสารข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนที่อธิบายถึง 3 ห่วง 2 เงื่อนไขไว้ในตารางที่ 2.1 และตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ผู้แต่ง	3 ห่วง (หลักการ)	2 เงื่อนไข
จรัญ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2548)	กรอบแนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา อันมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตลอดจนให้ความสำคัญกับคำว่าความพอเพียง ที่ประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
สุเมธ ตันติเวชกุล (2549)	ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ กล่าวคือ การกระทำพอประมาณด้วยเหตุผล การพัฒนาต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เพื่อให้สามารถเผชิญและอยู่รอดจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก	ในการวางแผนและดำเนินการทุก ๆ ขั้นตอนต้องมีความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเอาวิชาการต่างไปใช้
ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551)	เป็นปรัชญาที่เป็นแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	ใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกัน

ตารางที่ 2.2 ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม

ผู้แต่ง (ปี)	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
ลีลากรณ์ บัว สาย (2549)	ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น	การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ	การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล	ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ	ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์และความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิต ไม่โลก และไม่ตระหนี่
ศูนย์ เศรษฐกิจสร้าง (2549)	ทางสายกลางคือมีความ "พอดี พอเหมาะ" ไม่ถึงเกินไป ไม่หย่อนเกินไป ไม่เร็วเกินไป และไม่ช้าเกินไป หรือไม่มากเกินไป และไม่น้อยจนเกินไป	การจะสามารถเข้าถึง "ความพอเพียง" ที่เป็นการดำเนินไปในทางสายกลางได้นั้นต้องอาศัยการประมาณอย่างมีเหตุผล และอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เกิดความพอดีที่เหมาะสมในการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ	ถ้าสามารถพัฒนาตามทางสายกลางไปสู่ความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นเป็นลำดับได้แล้ว ผลที่จะติดตามมาก็คือการมีความแข็งแรงและ "ระบบภูมิคุ้มกัน" ในตัวต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก	ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน	ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้แต่ง (ปี)	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
สุเมธ ตันติเวชกุล บรรณาธิการ ไพเราะ เลิศวิราม (2550)	ทำอะไรประมาณคน ให้ รู้จักตนเอง ถ้าใน ระดับประเทศต้องดูว่าทุน ต่าง ๆ (ทุนมนุษย์ ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ) ที่เรา มีเป็นอย่างไร เหมาะสมที่ จะไปทำอะไร มีศักยภาพ อย่างไร	เส้นทางสายกลางของแต่ ละคนไม่จำเป็นต้อง เท่ากันและไม่มีการจะ เท่ากัน เพราะต้อง ประเมินมาก่อนว่าเรามี Assessment เท่าไร มีขีด ความสามารถอย่างไร มี Potential อย่างไร ฉะนั้น ต้องเลือกอย่างมีเหตุผล	เราไม่รู้ว่าพุ่งนี่อะไรจะ เกิดขึ้น ดังนั้นเราต้องมี ภูมิคุ้มกันไว้ ภูมิคุ้มกันคือ Risk Management	เราต้องรอบรู้ รอบคอบ ต้อง ทำการศึกษา เรียนรู้อย่าง ละเอียด เราจะลงทุน เราต้อง ศึกษาว่าเขาเป็นเงื่อนไขอย่างไร เป็นอย่างไร ไม่ใช่ลงทุนโดย ไม่รู้	ต้องมีคุณธรรม ต้อง ซื่อสัตย์ สุจริต ถ้าไม่ ซื่อสัตย์สุจริตจะทำให้ เค็ดร่อนกันหมด ในส่วน นี้ต้องมีค่าว่าแข่งขัน เพื่อ แพ้กัน
จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา บรรณาธิการ ไพเราะ เลิศวิราม (2550)	ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการ บริโภคที่อยู่ในระดับ พอประมาณ	การตัดสินใจเกี่ยวกับ ระดับของความพอเพียง นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมี เหตุผล โดยพิจารณาจาก เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่ คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ กระทำนั้นอย่างรอบคอบ	การเตรียมตัวให้พร้อมรับ ผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึง ความเป็นไปได้อัน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่า จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล	ความรู้เกี่ยวกับวิชาการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ ด้าน ความรอบคอบที่จะนำ ความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา ให้เชื่อมโยงกันเพื่อ ประกอบการวางแผน และ ความระมัดระวังในขั้นตอน ปฏิบัติ	มีความตระหนักรู้ใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้แต่ง (ปี)	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
<p>พัฒนา ยอดพฤติการ (2550)</p> <p>หรือไม่ให้เงินเกินตัว แต่ เป็นไปตามอัตราเท่ากับ สิ่งแวดล้อม และในแง่ของ จังหวะเวลาที่ไม่เร็วเกินไป หรือไม่ช้าจนเกินไป แต่ รู้จักทำเป็นขั้นตอนเพื่อให้ การดำเนินงานมี</p> <p>ความก้าวหน้า โดยไม่ทำ ให้ตนเองและผู้อื่น เดือดร้อน</p>	<p>การพิจารณาที่จะ ดำเนินงานใด ๆ ด้วย ความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึง เหตุและปัจจัยแวดล้อม ทั้งหมด เพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปอย่าง ถูกต้องจึงงาม เกิด ประสิทธิภาพ เกิด ประโยชน์และความสุข โดยปราศจากการ เบียดเบียนตนเองและ ผู้อื่น</p>	<p>การจัดองค์ ประกอบของการ ดำเนินงานให้มี สภาพพร้อม รองรับต่อผล กระทบใด ๆ อัน เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทั้ง ภายในและ ภายนอกและ ภายในได้เป็น อย่างดี</p>	<p>เครื่องมือของการ ดำเนินงานเพื่อให้เป็นไป อย่างถูกต้อง ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับ ความรู้สึกใน งานที่ทำและความรู้กว้างใน สภาวะแวดล้อมและ สถานการณ์ที่เกี่ยวพันกับงาน ที่ทำ ความระลึกรู้ (สติ) คือ การยังคิดพิจารณาและรู้ทัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ จะกระทำการใด ๆ และ ความรู้ชัด (ปัญญา) คือ การ เห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ อย่างกระจ่างชัด ถูกต้องตาม เหตุตามผลและตามจริง</p>	<p>เครื่องมือของการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปอย่างดีงาม ประกอบด้วยความรู้ที่สุจริต คือ ความประพฤติชอบ มีการพูดและ การกระทำที่ตรงต่อหน้าที่การงาน ตนเองและต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง มี เจตนาบริสุทธิ์ไม่คดโกง ไม่ หลอกลวง และไม่เอาเปรียบ ความอดทน มีความเพียร คือ ความ บากบั่น ความกล้าแข็ง มีความหนัก แน่น ไม่ทอดย ทำให้การ ดำเนินงานรวดเร็วไปจน ประสบผลสำเร็จ และความ รอบคอบระมัดระวัง คือ การ พิจารณาอย่างถี่ถ้วนในทุกแง่มุม ก่อนที่จะดำเนินงานเพื่อมิให้เกิด ความเพรื่อและพลาด</p>	

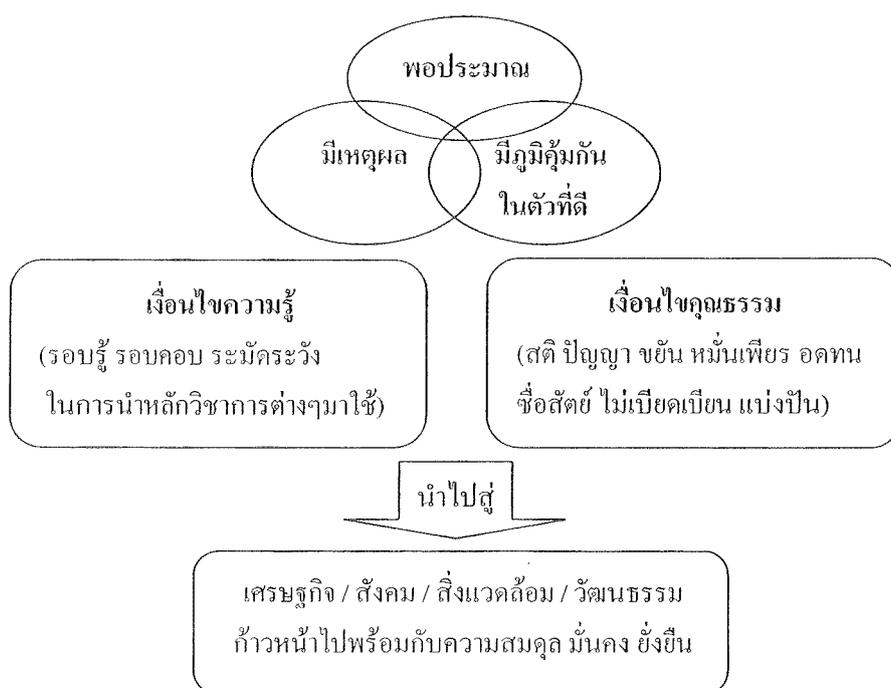
ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้แต่ง (ปี)	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
ปริญญาษ (2551)	ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป และไม่ยอกินไป ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น	การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่พึงงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องของตลอดจนค่านึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ	การเตรียมตัวให้พร้อมรับมือต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่	ประกอบด้วยการฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและ ความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนในชั้นปฏิบัติ	คุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้คิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกง ไม่คดโกง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและผู้อื่น
สมเกียรติ ศรีสัมพันธ์ (2551)	ทำอะไรให้พอประมาณ ทำอะไรประมาณตน ทำอะไรอย่างเกินกำลังตัวเอง ซึ่งคำว่า “ประมาณ” ของแต่ละคนไม่เท่ากัน	ทำอะไรให้มีเหตุผล ใช้สติปัญญาอยู่ในพละกำลัง อย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นตัวนำ คนเราต้องทำให้พอดีตามศักยภาพของตนเอง การทำอะไรให้มีเหตุผลแล้วให้เดินสายกลาง	ต้องมีหลักประกันยึดให้มั่น จงตั้งใจในความไม่ประมาณ	เรารู้ว่าอย่างไรสมควรทำตามศักยภาพที่เราทำอย่างไรก็ตามตามที่เราไม่รู้ ทำอะไรให้รอบคอบ	ต้องซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โกง ถ้าโกงแล้วรวยแต่ไหนก็ทุกข์ รวยแล้วต้องมีความสุข ไม่ใช่ว่ารวยแล้วทุกข์

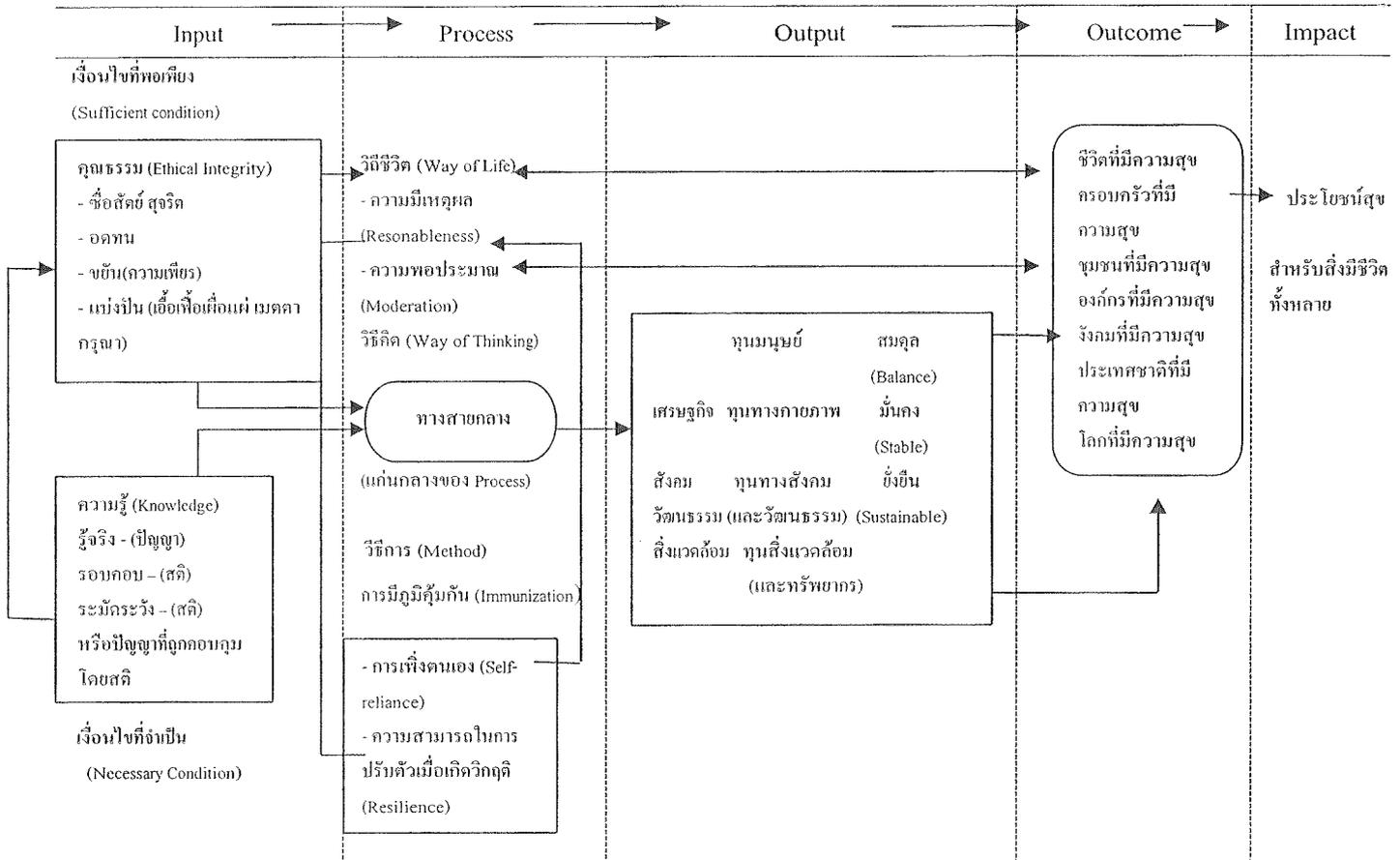
จากตารางที่ 2.1 และ 2.2 สามารถนำมาสรุปความหมายของ 3 หัว 2 เงื่อนไขได้ดังนี้คือ

- 1) **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น ไม่มากหรือน้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
- 2) **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาและถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลธรรมและกฎหมาย โดยพิจารณาจากเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพิจารณาถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวอย่างรอบคอบ
- 3) **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวหรือปรับตัวให้พร้อมรับมือกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
- 4) **ความรู้** หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน โดยมีความรอบคอบและระมัดระวังที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาเชื่อมโยงประกอบทั้งในขั้นการวางแผนและขั้นการปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยการฝึกตนให้มีความรอบรู้ดังกล่าวให้เกิดขึ้น
- 5) **คุณธรรม** หมายถึง การตระหนักในคุณธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์สุจริต มีการใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องเหมาะสม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม

ทางสายกลาง

ภาพที่ 2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 2.2 การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ (ที่มา : อภิชาติ พันธเสน, 2552 : 18)

จากภาพที่ 2.1 และ 2.2 สามารถสรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวคิดและแนวทางในการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางสายกลางอย่างรอบรู้และรอบคอบ เท่าทันและพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความปลอดภัยและเกิดความสมดุลทั้งทางด้านจิตใจและด้านวัตถุ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและพัฒนาชีวิตในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ

2.3 เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์

ความคิดเห็นของนักเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสรุปมาจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์” ที่จัดขึ้นมา 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2542 นั้น สามารถแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้คือ (คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2546)

1) แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ลักษณะแรก อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความคิดที่เหนือแนวคิดเศรษฐศาสตร์ โดยเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงการลดความอยากของมนุษย์ลงมาในระดับที่พึงพาตนเอง (ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น) ระดับที่พึงพาตนเองได้นี้เรียกว่าพอดี ซึ่งพื้นฐานระบบเศรษฐกิจไทยพบว่าชุมชนของไทยเป็นสังคมที่พึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนของไทยจึงเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนี้จะคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของความพอดีแล้วยังได้เชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงกับศาสนา (โดยเฉพาะศาสนาพุทธ) อีกด้วย ดังนั้นเศรษฐศาสตร์จึงเป็นแนวคิดที่อยู่เหนือวิชาเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้การที่มนุษย์พึ่งพาตนเองได้หรือเรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้จึงเป็นเป้าหมายของการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาเพื่อลดความเสี่ยงหรือเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

2) แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ลักษณะที่สองที่มีความคิดตรงกลาง ซึ่งเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบที่สำคัญสามส่วน คือ ความพอดี ความเสี่ยง และการพึ่งพาตนเอง โดยจะขาดองค์ประกอบอันหนึ่งอันใดไม่ได้ กล่าวคือความพอดีอาจจะใกล้เคียงกับดุลยภาพ (equilibrium) ในทางเศรษฐศาสตร์แต่เน้นดุลยภาพที่มีความเป็นพลวัต (ปรับตัวตลอดเวลา) ความเสี่ยงคือการสร้างภูมิคุ้มกันหรือลด/กระจายความเสี่ยง (โดยเฉพาะความเสี่ยงที่ไม่สามารถควบคุมได้) การพึ่งพาตนเองมีองค์ประกอบคือ สติ ความรู้ และความเพียร ซึ่งเมื่อสามารถพึ่งพาตนเองได้ย่อมช่วยลดความเสี่ยงได้ นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าสิ่งที่กำกับความพอดีคือความเสี่ยง สิ่งที่กำกับความเสี่ยงคือการพึ่งพาตนเอง

นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนี้มีความเห็นว่าความพอเพียงมีความหมายใกล้เคียงกับความยั่งยืน (sustainability) มาก ความยั่งยืนมีองค์ประกอบหลักคือ ดุลยภาพของระบบนิเวศน์ กระจายความเสี่ยง และลดการพึ่งพิงรายได้ที่เป็นตัวเงิน

นอกจากนี้นักเศรษฐศาสตร์ยังมีความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวมที่ดีที่สุด (optimal global efficiency) เนื่องจากทุกคนไม่สามารถพึ่งประสิทธิภาพของระบบตลาดได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอำนาจต่อรองต่ำ ดังนั้นคนกลุ่มดังกล่าวจึงไม่สามารถพึ่งเศรษฐกิจระบบตลาด (trade economy) ได้และมีทางเลือกคือเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง

3) แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ลักษณะที่สาม อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก กล่าวคือเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อจำกัดของรายได้

(budget constrain) และอีกแนวคิดหนึ่งคือ แนวทางในการบริหารความเสี่ยง (risk management) ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการให้น้ำหนักแก่ความเสี่ยงทางด้านล่าง (downside risk) กล่าวคือกลุ่มด้านล่างเป็นกลุ่มที่มีอำนาจต่ำและมีขีดความสามารถที่จะเผชิญกับความเสียหาย (risk margin) ต่ำ เศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้กลุ่มด้านล่างสามารถรับแรงกระแทก (shock resistance) ได้และทำให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ

เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เน้นทางเลือกคือ เลือกว่าจะทำอะไรได้ดีที่สุดในภาพรวมและไม่จำเป็นต้องทำเองทั้งหมด (ดังพิจารณาตัวอย่างได้จากทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ) สำหรับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (basic necessity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเห็นว่า เพียงหนึ่งในสี่ที่ทำเองได้ (พึ่งพาตนเอง) ถือว่าเป็นจุดที่ดีที่สุด (optimality)

4) แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ลักษณะที่สี่ เห็นว่าควรพิจารณาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะข้อคิดในการดำเนินชีวิตและพัฒนาประเทศ โดยพิจารณาตั้งแต่ระดับครอบครัว (พื้นฐานของประเทศ) ระดับชุมชน และระดับประเทศ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ภาพเศรษฐกิจระดับมหภาคที่พิจารณาจากภาพเศรษฐกิจระดับจุลภาค

สรุปได้ว่านักเศรษฐศาสตร์กลุ่มที่อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เหนือแนวคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นกลุ่มที่เน้นความหมายของคำว่า “พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น” แต่นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มที่อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เป็นกลุ่มที่เน้นความหมายของคำว่า “พอประมาณ มีเหตุผล และการบริหารความเสี่ยง” เพื่อให้เกิดสถานการณ์ที่ดีที่สุด

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรกรรม โดยหลักการของทฤษฎีใหม่แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ดังมีรายละเอียดของทฤษฎีใหม่แต่ละชั้นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 ทฤษฎีใหม่

ผู้แต่ง (ปี)	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3
ศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง (2549)	เน้นการผลิตแบบเกษตรผสมผสาน เพื่อการบริโภคและช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ	ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการขยายการผลิตและเพิ่มรายได้	ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ ทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มโอกาสและอำนาจต่อรองในการซื้อหาปัจจัยการผลิตรวมทั้งการตลาดร่วมกัน
ประเวศ วะสี (2550)	ผลิตอาหารบริโภคเอง เหลือขาย ทำให้มีกินอื่นไม่คิดหนี้ มีเงินออม	รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ทำให้เศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ	เชื่อมโยงกับบริษัททำธุรกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งการส่งออก
ปรียานุช พินุลสราวุธ บรรณาธิการ ไพเราะ เลิศวิราม (2550)	การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน แบ่งเป็นสระเก็บน้ำ ปลูกข้าว ปลูกผลไม้ ส่วนละ 30% อีก 10% สำหรับอยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และ โรงเรือนต่าง ๆ ตามหลักการระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน	การรวมกลุ่ม ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้าน การผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา	การติดต่อประสานงาน เพื่อหาแหล่งทุน เงิน เช่น ธนาคารหรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต
อำพล เสนาณรงค์ สัมภาษณ์ใน เอกอนันต์ (2550)	การผลิต ... ทำพอกินพอใช้ พอเลี้ยงตัวเองได้ ประหยัด ไม่ได้หวังร่ำรวย และต้องมีความสามัคคีกันระหว่างเพื่อนบ้าน	เมื่อทำนานขึ้น มีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น รายได้ดีขึ้น เปลี่ยนจาก “พอมีพอกิน” เป็น “พอมีอันจะกิน” จะรวมพลังกันอยู่ในรูปของกลุ่มหรือสหกรณ์ สร้างความมั่นคงภายในหมู่บ้าน	เมื่อรายได้ดีขึ้น ฐานะมั่นคงขึ้น ก็ควรร่วมมือกันทำธุรกิจที่ต่อเนื่องกับแหล่งเงินทุน โรงสี ร้านค้าสหกรณ์ โรงซ่อมเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น แต่ต้องยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” อยู่เสมอ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ผู้แต่ง (ปี)	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2	ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3
จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และ มนัส โกมลดา (2552)	มีความพอเพียงเลี้ยง ตนเองได้บนพื้นฐานของ ความประหยัด ขจัดการ ใช้จ่าย	รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งด้าน สวัสดิการ การศึกษา และ การพัฒนาสังคม	สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ และขยายกิจการทาง เศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือ กับภาครัฐกิจ ภาคองค์กร พัฒนาเอกชน และภาค ราชการ ในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การ จัดการ และข่าวสารข้อมูล

จากตารางที่ 2.3 สามารถนำมาสรุปรายละเอียดของทฤษฎีใหม่แต่ละขั้นได้ดังนี้คือ
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 คือ การผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภคบนพื้นฐานของความประหยัด
พึ่งพาตนเองและลดรายจ่าย
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 คือ การรวมพลังกันในรูปของกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในการผลิต การตลาด
สวัสดิการ การศึกษา และการพัฒนาสังคม
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 คือ สร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงกับบริษัทหรือแหล่งทุน เพื่อมาช่วยในการ
ลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากหลักการของทฤษฎีใหม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับระดับความพอเพียงตามปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ระดับ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550) คือ เศรษฐกิจ
พอเพียงระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 หรือแบ่งออกเป็นมี 2 แบบ คือ เศรษฐกิจพอเพียงแบบ
พื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า (ดีลาภรณ์ บัวสาย, 2549) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง หรือเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานที่เน้นความพอเพียงใน
ระดับบุคคลและครอบครัว ซึ่งเทียบได้กับหลักการของทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1) กล่าวคือครอบครัวและ
สมาชิกในครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเอง ดำเนินชีวิตด้วยความประหยัด ลดรายจ่าย และเกิดความ
พอเพียงในครอบครัว สำหรับเกษตรกรที่มีเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานคือ เกษตรกรสามารถพึ่งพา
ตนเองเรื่องแหล่งน้ำโดยการขุดสระน้ำ ซึ่งช่วยลดการพึ่งพาน้ำฝน เกษตรกรใช้แรงงานในครอบครัว มี
การปลูกข้าวและพืช รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครัวเรือน จึงทำให้สามารถเลี้ยงตัวเองหรือพึ่งพา
ตนเองได้ ประหยัด และลดรายจ่ายลงได้

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง หรือเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงระดับชุมชน กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งเทียบได้กับหลักการของทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2) กล่าวคือ เมื่อบุคคลและครอบครัวมีความพอเพียงขั้นพื้นฐานแล้วจึงรวมพลังกันเป็นกลุ่ม สหกรณ์ หรือกลุ่มธุรกิจในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อร่วมกันดำเนินการด้านต่าง ๆ เช่น การผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สุวีถี การการศึกษา สังคม และศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับเกษตรกรที่มีเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าในระดับนี้คือ เกษตรกรมีการรวมพลังกันในรูปกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ เพื่อการเกษตร หรือเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกันให้กับกลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการแบ่งปันกันและช่วยเหลือกันตามกำลังความสามารถ ซึ่งทำให้ชุมชนเกษตรกรมีความพอเพียงที่ก้าวหน้าขึ้น

เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม หรือเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงระดับเครือข่าย (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2550) หรือในระดับประเทศ (ลีลาภรณ์ บัวสาย, 2549) ซึ่งเทียบได้กับหลักการของทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3) กล่าวคือเมื่อกลุ่มมีความพอเพียงในระดับที่สองแล้วจะส่งเสริมให้ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ธนาคาร หรือบริษัทขนาดใหญ่ต่าง ๆ ในประเทศ เพื่อร่วมลงทุน ขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย และพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี ช่วยสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนหรือกลุ่ม และเกิดการพัฒนามาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่ก้าวหน้า

2.5 เกษตรทฤษฎีใหม่และแนวทางการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคการเกษตรของไทยเป็นภาคที่อ่อนแอและยากจน เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาฝนแล้งและน้ำท่วม ปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างรวดเร็วตามกลไกตลาด และปัญหาที่สืบเนื่องจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว จากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานแนวปฏิบัติเรื่อง “เกษตรทฤษฎีใหม่” เมื่อปี พ.ศ. 2537 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำการเกษตรที่สามารถลดปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ และยังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกษตรกรมีความพอเพียง พอกินพอใช้ และสามารถยืนอยู่บนขาตนเองได้

เกษตรทฤษฎีใหม่ (อำพน เสนาณรงค์, 2550) เป็นทฤษฎีหรือแนวทางการผลิตหรือการทำการเกษตรโดยมีสมมติฐานว่าเกษตรกรมีพื้นที่น้อยคือประมาณ 15 ไร่ มีฐานะค่อนข้างยากจน และอยู่ในเขตที่ใช้น้ำฝนเป็นหลัก การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในระยะเริ่มแรกจะผลิตเพื่อให้มีพอกินพอใช้และพอเลี้ยงตัวเองได้ กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของการผลิต เสถียรภาพด้านอาหารประจำวัน ความมั่นคงของรายได้ และความมั่นคงของชีวิต

หลักการสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ แนวทางหรือหลักในการจัดการเรื่องน้ำและที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเฉพาะที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือให้แบ่งที่ดินอย่างเหมาะสม โดยแบ่งที่ดินส่วนแรกสำหรับขุดสระกักเก็บน้ำและเลี้ยงปลา ที่ดินที่เหลือใช้ในการเกษตร ทำนาข้าว ปลูกพืชไร่ พืชสวนและไม้ผลยืนต้น และเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งสามารถแบ่งที่ดินออกเป็นสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10 และมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

ส่วนที่หนึ่ง ที่ดินร้อยละ30 ให้ทำการขุดสระกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูก โดยมีความลึกประมาณ 4 เมตร โดยการรองรับน้ำฝน เกษตรกรสามารถนำน้ำจากสระนี้ไปใช้ได้ตลอดปี ทั้งยังสามารถเลี้ยงปลาและปลูกพืชไร่ พืชสวนและผลไม้ยืนต้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนที่สอง ที่ดินร้อยละ30 ให้ปลูกข้าวหรือทำนาข้าวเพื่อบริโภค

ส่วนที่สาม ที่ดินร้อยละ30 ให้ปลูกพืชไร่พืชสวนและผลไม้ยืนต้นเพื่อบริโภคและจำหน่าย

ส่วนที่สี่ ที่ดินร้อยละ10 ให้เป็นพื้นที่ที่เหลือสำหรับจัดเป็นที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง คันคู ถนนบ้าน กองปุ๋ยหมัก โรงเพาะเห็ด และทำคอกเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

แนวทางการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอแนะแนวทางการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือแนะนำให้เกษตรกรเน้นการทำมาหากินก่อนทำมาค้าขาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1) การทำไร่นาสวนผสมและการเกษตรผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2) การปลูกพืชผักสวนครัวลดค่าใช้จ่าย

3) การทำปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกและใช้วัสดุเหลือใช้เป็นปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย) เพื่อลดค่าใช้จ่ายและบำรุงดิน

4) การเพาะเห็ดฟางจากวัสดุเหลือใช้ในไร่นา

5) การปลูกไม้ผลสวนหลังบ้าน และไม้ใช้สอยในครัวเรือน

6) การปลูกพืชสมุนไพร ช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย

7) การเลี้ยงปลาในร่องสวน ในนาข้าวและแหล่งน้ำ เพื่อเป็นอาหาร โปรตีนและรายได้เสริม

8) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และไก่ไข่ประมาณ 10 - 15 ตัวต่อครัวเรือน เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน โดยใช้เศษอาหาร รำ และปลายข้าวจากผลผลิตการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการปลูกพืชไร่ เป็นต้น

9) การทำก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์เพื่อแสงสว่างและหุงต้ม

2.6 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในหัวข้อนี้ได้นำเสนอแนวทางจากทั้งของหน่วยงานราชการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้คือ

2.6.1 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) ได้แนะนำหลักการปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกร โดยอธิบายถึงแนวทางในการสร้างความพอเพียงไว้ 3 ด้าน คือ ความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ความพอเพียงด้านสังคม และความพอเพียงด้านจิตใจ โดยมีรายละเอียดของการปฏิบัติเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจไว้ดังนี้คือ

- 1) ลดรายจ่าย สร้างรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร
- 2) คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ
- 3) ไม่เสี่ยงเกินไป มีทางเลือกรองรับ
- 4) พึ่งพาตนเองได้
- 5) จัดทำบัญชีครัวเรือน

2.6.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการขยายโอกาส

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) และศูนย์ เศรษฐ์บุญสร้าง (2549) ได้อธิบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการขยายโอกาส เพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาความยากจนและสร้างความมั่นคงในอาชีพ สำหรับรายละเอียดที่นำเสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4 แนวทางการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ และการขยายโอกาส

แนวทาง	กรมส่งเสริมการเกษตร (2550)	ศูนย์ เทรนธัญญ์บุญสร้าง (2549: 16 -18)
ลดรายจ่าย	<p>เพื่อเป็นการประหยัด ลดรายจ่ายในครอบครัว และเป็นผลดีต่อสุขภาพการทำพืชผักสวนครัวรั้วกินได้เป็นอาหารสำหรับการบริโภคในครัวเรือนนับเป็นงานอดิเรกที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว พ่อแม่ลูกมีเวลาพูดคุยกันและช่วยกันทำงาน แม้ไม่มีพื้นที่ก็สามารถทำสวนครัวในบ้านได้ เช่น การปลูกพริกในกระถาง หรือปลูกในภาชนะแขวน ฯลฯ พืชที่ปลูกก็เป็นพืชที่ใช้เป็นประจำในครัว เช่น พริก มะเขือ กระเพรา ะ พลูด หอม ผักชี ะหอม ตำลึง ผักหวาน เป็นต้น</p>	<p>การลดรายจ่ายของเกษตรกรต้องอาศัยความรู้ชุดหนึ่งเพื่อนำมาช่วยลดรายจ่าย เช่น ความรู้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพง และความรู้ในการผลิตสารสกัดชีวภาพจากสมุนไพรสำหรับไล่แมลง เพื่อใช้แทนยาฆ่าแมลงที่ต้องซื้อจากต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้ในการลดรายจ่ายได้แล้วแต่ถ้าเกษตรกรขาดสติปัญญาในการใช้เงิน (เป็นมิตินของคุณธรรมในการลดรายจ่าย) เงินที่เหลือนั้นย่อมรั่วไหลไปกับสิ่งฟุ่มเฟือยหรืออบายมุข ดังนั้นการลดรายจ่ายจึงไม่สามารถทำได้สำเร็จ</p>
เพิ่มรายได้	<p>การเพิ่มรายได้โดยทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนและเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างรายได้ เช่น การถนอมอาหารและแปรรูปงานฝีมือหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ การผลิตกล้าไม้ดอก-ไม้ประดับ เลี้ยงสัตว์-ประมง เพาะถั่วงอก เพาะเห็ด เป็นต้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากทำกิจกรรมการเกษตร</p>	<p>การเพิ่มรายได้ของเกษตรกรต้องอาศัยความรู้ชุดหนึ่งเพื่อนำมาช่วยเพิ่มรายได้ เช่น ความรู้ในการแปรรูปผลผลิต การเลือกปลูกพืชชนิดที่ตลาดต้องการ การคัดเลือกสายพันธุ์ และการทำบัญชีวางแผนการผลิต เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้ในการเพิ่มรายได้แต่ถ้าเกษตรกรขาดความเพียรและความอดทนแล้วย่อมไม่สามารถต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายได้</p>

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

แนวทาง	กรมส่งเสริมการเกษตร (2550)	ศูนย์เศรษฐกิจสร้าง (2549: 16 -18)
การขยายโอกาส	การขยายโอกาสเกิดจากการพัฒนาศักยภาพตนเอง ครอบครัวชุมชน โดยการร่วมมือการสร้างอาชีพได้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า บุตร-หลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถรวมกันจัดหาตลาดแหล่งเงินทุน และเครือข่ายมาใช้ในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคง และอบอุ่นต่อไป	การขยายโอกาสของเกษตรกรต้องอาศัยความรู้ชุดหนึ่งเพื่อนำมาช่วยเพิ่มรายได้ เช่น ความรู้ในการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่าย และการพัฒนามาตรฐานผลผลิต เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่าเกษตรกรจะมีความรู้ในการขยายโอกาส แต่ถ้าเกษตรกรขาดความซื่อสัตย์ที่จำเป็นต่อการสร้างเครดิตความน่าเชื่อถือ (เป็นมิติของคุณธรรมในการขยายโอกาส) ย่อมไม่สามารถขยายโอกาสในระยะยาวได้

จากตารางที่ 2.4 สรุปได้ดังนี้

1) การลดรายจ่ายสามารถทำได้โดยเริ่มจากการประหยัด ปลูกพืชผักสวนครัวไว้เป็นอาหารผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพและสารสกัดชีวภาพจากสมุนไพรสำหรับไร้มแมลงเองเพื่อทดแทนการซื้อจากต่างประเทศและมีราคาแพง

การลดรายจ่ายเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับการพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ 31 ธันวาคม 2502 (สมเด็จพระสังฆราช, 2551: 11) ความว่า “การใช้จ่ายอย่างประหยัดนั้นจะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้า การประหยัดดังกล่าวนี้จะมีผลดีไม่เฉพาะแก่ผู้ที่ประหยัดเท่านั้นยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วย”

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งได้บรรยายเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริว่า การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สมพร เทพสิทธิ์า, 2546: 31 - 32) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไป ดังมีความตอนหนึ่งว่า “ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง”

2) การเพิ่มรายได้สามารถทำได้โดยเกษตรกรต้องพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างรายได้ เกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้ในการสร้างรายได้ และต้องมีความเพียรและอดทน

นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตรได้อธิบายถึงแนวทางการเพิ่มรายได้ไว้ดังต่อไปนี้

1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเกษตรกร โดยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีและเพิ่มปริมาณการผลิต 2) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตรกร โดยการแปรรูปอาหารและทำหัตถกรรม 3) ลดรายจ่าย โดยปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนและถนอมอาหารไว้บริโภคตลอดปี 4) เก็บออม 5) ทำบัญชีรับ-จ่ายของครอบครัว เพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายและลดสิ่งฟุ่มเฟือย

3) การขยายโอกาส โดยการรวมกลุ่มกันจัดหาตลาด แหล่งเงินทุน และเครือข่าย ซึ่งเกษตรกรต้องมีความซื่อสัตย์จึงจะทำให้สามารถขยายโอกาสได้ในระยะยาว

2.6.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยปรียานุช พิบูลสรารุช

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ได้อธิบายการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลไว้ดังนี้คือ

- 1) พอประมาณ คือ การที่ทำให้รายจ่ายสมดุลกับรายรับ
- 2) มีเหตุมีผล คือ การใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล มีความจำเป็น ไม่ใช่สิ่งของเกินฐานะ และใช้ของอย่างคุ้มค่าประหยัด
- 3) มีภูมิคุ้มกัน คือ การมีเงินออม แบ่งปันผู้อื่น และทำบุญ
- 4) ความรู้คู่คุณธรรม คือ การประกอบอาชีพที่สุจริต ด้วยความขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำเสนอในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการและแนวทางการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจการทางเศรษฐกิจในลักษณะต่าง ๆ

ทรงชัย ดิยานนท์ (2542) ศึกษาความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของเกษตรกรที่กู้ยืมเงินในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาท จากธนาคารกสิกรไทย สาขาหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 195 ราย พบว่า ส่วนใหญ่รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยรับทราบจากแหล่งข้อมูลโทรทัศน์ ในการได้รับการอบรมเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรม รวมทั้งไม่เคยได้ไปศึกษาดูงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ความรู้ตามแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงในด้านการบริโภคพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการกินอยู่อย่างประหยัดเหมาะสมกับรายได้ ในด้านสิ่งแวดล้อม การผลิตโดยใช้แรงงานคน แทนเครื่องจักรเป็นการลดมลภาวะ มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมดี ในเรื่องของสุขภาพอนามัย การบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมี มีผลทำให้สุขภาพอนามัยดี ในด้านที่เกี่ยวข้องกับรายได้พบว่าเกษตรกรมีความรู้การทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดการงดใช้สารเคมีซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต ด้านความพึงพอใจในชีวิตเกษตรกรมีความรู้ว่าจะหากชุมชนทำการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสามัคคีในชุมชนพบว่ามีความรู้ความสามัคคีจะทำให้ชุมชนแข็งแรงพึ่งตนเองได้และสามารถเป็นที่พึ่งของผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้ ในด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมของการปฏิบัติพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และในภาพรวมของทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของครอบครัว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยมาก

สิน พันธุ์พินิจ (2543) ศึกษาในเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรรายย่อย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น ความรัก และความพอใจในอาชีพการเกษตร ความศรัทธาในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความ เป็นหลักฐานที่มั่นคงในลูกหลาน ปัญหาสำคัญของเกษตรกร ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน เงินทุนประกอบ อาชีพ ขาดความรู้ทางเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมออกส่งเสริมน้อย และน้ำเพื่อการเกษตร

บุญชอบ ปิ่นทอง (2544) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ชุมชนประสบ คือ การขาดความรู้ ด้านการเกษตรแผนใหม่ การขาดเงินทุน ธรรมชาติการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ผลผลิตไม่ได้ราคา การดำเนินงานไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และการรวมตัวไม่เป็นเครือข่าย แนวทางแก้ไขปัญหาคตามบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารระดับจังหวัดมีบทบาทในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารระดับอำเภอมีบทบาทในการนิเทศงาน เจ้าหน้าที่ระดับตำบลมีบทบาทในการติดตาม ผลการช่วยเหลือสมาชิก สมาชิกผู้เข้าร่วม โครงการมีบทบาทด้านการประสานความร่วมมือจากภาครัฐ และเอกชน

มัลลิกา เขียวหวาน (2546) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมการเรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าระดับการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่อยู่ที่ระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ รองลงไปได้แก่ร่วมรับประโยชน์ และร่วมทำ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องได้แก่ เวลาว่าง ตำแหน่งทางสังคม สักยภาพ ส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากรัฐ เจตคติ กิจกรรมการเกษตร และทรัพยากรที่มีอยู่ การเปิดรับข่าวสาร และพัฒนาและเสนอแนวทางส่งเสริมมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน

กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติจริง สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของเกษตรกร เน้นเนื้อหาการพึ่งตนเองและการจัดการทรัพยากรการเกษตร

ดลมนรรัตน์ บากา เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาย (2546) 1) ศึกษาองค์ประกอบภายใน องค์ประกอบภายนอก และระดับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายใน และองค์ประกอบภายนอกกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบภายในที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จำนวนที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตร และจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเกษตร 3) ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าองค์ประกอบภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ระดับปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางลบส่วนการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การแนะนำจากผู้นำท้องถิ่นและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน การแนะนำจากอาสาพัฒนาชุมชน การช่วยเหลือจากผู้นำท้องถิ่นและทัศนคติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกและ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีทั้งหมด 12 ตัว ได้แก่ การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ระดับปัญหา ทัศนคติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง การช่วยเหลือจากผู้นำท้องถิ่น จำนวนที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตร การช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนสมาชิกในครัว การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน การแนะนำจากอาสาพัฒนาชุมชน และรายได้ต่อเดือน

มยุรี เสือคำราม (2546) ศึกษา การเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรแนวเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรกรกรรมกระแสหลัก ในเรื่องประสิทธิภาพและระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนา จำนวน 100 คน ในตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพจะใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจ คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน ซึ่งพบว่า เกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกษตรกรกรรมกระแสหลัก กล่าวได้ว่า เกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีความประหยัดและก่อให้เกิดประโยชน์ คือจากการปลูกข้าว เกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีต้นทุนการผลิตข้าวต่ำกว่าเกษตรกรกรรมกระแสหลัก แต่เกษตรกรแนวเศรษฐกิจพอเพียงกลับได้รับผลตอบแทนจากการผลิตข้าวสูงกว่า การประหยัดนี้สืบเนื่องมาจากระบบเกษตรกรแนวเศรษฐกิจพอเพียงสามารถลดปัจจัยการ

ผลิตบางชนิดโดยการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นระบบที่เกื้อกูลกัน นำไปสู่การพึ่งตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ คือ ได้รับความตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนมีเงินพอกินพอใช้จนถึงเหลือกินเหลือใช้สร้างความมั่นคงและความอบอุ่นให้กับครอบครัว และด้านปัจจัยการผลิต เนื่องจากไม่ใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก สามารถใช้ปัจจัยการผลิตภายในระบบ ทำให้ลดความเสี่ยงในการลงทุนทั้งตลาดปัจจัยการผลิตและตลาดผลผลิต คือ มีวัตถุประสงค์ในการเกษตรเพื่อการบริโภค จึงไม่จำเป็นต้องหวังขายสินค้าในตลาดผลผลิต ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

การเปรียบเทียบระดับการ พบว่า เกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สูงกว่าเกษตรกรรมกระแสหลัก โดยเกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีทักษะการเกษตรสูงกว่าเกษตรกรรมกระแสหลัก การที่ระบบเกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สูงกว่าเกษตรกรรมกระแสหลักนั้น สืบเนื่องมาจากเป็นระบบที่ปลูกพืชหลายชนิด โดยเกษตรกร ไม่มีเวลาว่างนอกฤดูกาลเกษตร เกิดการเรียนรู้ระบบที่อาศัยอยู่พัฒนาทักษะการเกษตรของตนเองได้ ทั้งยังเมื่อเรียนรู้ระบบที่ตนเองอาศัยอยู่นานมากขึ้นก็จะสามารถปรับปรุงพัฒนาระบบการผลิตให้มีศักยภาพยิ่งขึ้นไป

ไพฑูรย์ พัชรอาภา (2547) ศึกษาความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานภาคเกษตรกรที่เป็นสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ระดับปานกลาง สมาชิกที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยระดับมากกว่าการประกอบอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ครอบครัวของตนเองได้ โดยมีสมาชิกร้อยละ 93.7 แสดงความประสงค์ที่จะยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตรต่อไปและพบว่า ความรู้ การปฏิบัติตามกิจกรรม ทัศนคติในการประกอบอาชีพทางการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความมั่นคงทางรายได้และรายได้หลัก ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิรุต อึ้งนาค และชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดมหาสารคาม โดยการคัดเลือก และรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทุกอำเภอมีเกษตรกรที่สามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรกรทุกคนได้รับการคัดเลือกมีคุณลักษณะตาม ตัวชี้วัดความพอเพียงที่กำหนด ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ คือการได้รับกำลังใจจากหน่วยงานรัฐ เพราะเกษตรกรยังมีความเชื่อว่าการที่มีหน่วยงานรัฐ ไปเยี่ยมเยียน ก่อให้เกิดกำลังใจ และได้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างตัวอย่างของความสำเร็จเป็นหัวใจสำคัญของการขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรได้อย่างสำเร็จ เพราะสังคมเกษตรกร

ยังต้องการความเชื่อมั่นและหากมีตัวอย่างในชุมชนของตน มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและ จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มั่นใจ และผลักดันให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

ราตรี สิทธิพงษ์, ชาลี ตระกูล, ธารทิพย์ ธรรมสอน, และรุ่งพร งามผ่องใส (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งพบว่ามีปัจจัยสำคัญดังนี้คือ 1) ผู้นำที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความสามารถในการประสานความร่วมมือของชุมชน ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) มีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเน้นการผลิตที่ใช้วัตถุดิบภายในหมู่บ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการลดรายจ่ายโดยปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ทุกครัวเรือน 3) ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมของหมู่บ้านโดยผ่านเวทีประชาคม และมีการจัดประชุมหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ และ 4) หน่วยงานภายนอก ได้แก่ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองขลุง ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน ตลอดจนพาไปดูงานในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ธวัชชัย ไพไหล, นันตพร นิลจินดา, ประสิทธิ์ คะเดรัมย์, รัฐพล อุกฤษธรรม, วิชาญ อุกฤษธรรม, อำนวย สุนาพร, และกำชัย เนาว์ศรีสอน (2551) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่าแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี 2 วิธี คือ 1) การให้การศึกษแก่เกษตรกร และ 2) การจัดระเบียบชุมชน

จากการทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นสามารถสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเกษตรกรได้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.5 สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ชื่อศึกษา (ปี)	ปัจจัย
สิน พันธุ์พินิจ (2543)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรัก และความพอใจในอาชีพการเกษตร - ความศรัทธาในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
คดมรรรจน์ บากา, เกษตรชัย และหิ้ม และหะสัน หมัดหมาย (2546)	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน - รายได้ต่อเดือน - จำนวนที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตร - ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ - ทักษะติดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง - ระดับปัญหา - จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเกษตร - การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้นำท้องถิ่น/อาสาพัฒนาชุมชน - การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น
นิรุค ถึงนาค และชมพูนุท เมฆเมือง ทอง (2550)	<ul style="list-style-type: none"> - คำแนะนำที่แนวทางในการแก้ไขปัญหา - การได้รับกำลังใจจากหน่วยงานรัฐ - มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม - การสร้างตัวอย่างของความสำเร้จ
ราตรี สิทธิพงษ์, ชาลี ตระกูล, ธารทิพย์ ธรรมสอน และ รุ่งพร งามผ่องใส (2550)	<ul style="list-style-type: none"> - ลดรายจ่ายโดยปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ทุกครัวเรือน - เพิ่มรายได้โดยเน้นการผลิตที่ใช้วัตถุดิบภายในหมู่บ้านและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ - หน่วยงานภายนอก ให้การสนับสนุน และเป็นพี่ปรึกษา - หน่วยงานภายนอกส่งเสริมการเรียนรู้ - พาไปดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนิน ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ชื่อศึกษา (ปี)	ปัจจัย
ธวัชชัย ไพโหล, นันทพร นิลจินดา, ประสิทธิ์ คณะรัมย์, รัฐพล ฤทธิธรรม, วิชาญ ฤทธิธรรม, อำนาจ สุนาพรหม, และ กำชัย เนาว์ศรีสอน (2551)	- การให้การศึกษาก่อเกษตรกร

2.8 สรุปแนวความคิดของการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง (ตามที่นิยามศัพท์ไว้ในบทที่ 1) ซึ่งประกอบด้วย 1) การพอมีพอกิน 2) การพึ่งพาตนเองได้ 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร 4) การลดรายจ่าย และ 5) การเพิ่มรายได้ มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ดังนี้

ตารางที่ 2.6 ความสอดคล้องของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข กับ การพอมีพอกิน การพึ่งพาตนเอง ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร การลดรายจ่าย และการเพิ่มรายได้

ด้าน	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
การพอมีพอกิน	ความพอดีที่สามารถมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือพอกับการดำรงชีวิต	การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของการหารายได้และการตัดสินใจใช้จ่ายด้วยความมีเหตุผล	เมื่อมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายย่อมทำให้พร้อมรับกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไม่ลำบากนัก	การมีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่ายต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	การหารายได้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และต้องมีสติในการใช้จ่าย

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ด้าน	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
การพึ่งพาตนเอง	พึ่งพาตนเองและครอบครัวก่อน รวมทั้งใช้ปัจจัยการผลิตของตนเองและครอบครัวอย่างคุ้มค่า โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของการพึ่งพาตนเองและครอบครัวนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล	เมื่อมีการพึ่งพาตนเองย่อมทำให้ลดความเสี่ยงจากค่าจ้างแรงงานภายนอกและราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น	การที่จะสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเองต้องอาศัยความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง	การพึ่งพาตนเองต้องอาศัยความขยัน อดทน มีความเพียรในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร	ทำกิจกรรมการเกษตรหลายกิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมเหมาะสมกับระยะเวลาทรัพยากรและความสามารถ	การตัดสินใจว่าจะทำการเกษตรอะไรบ้าง ต้องใช้เหตุผลโดยพิจารณาว่าแต่ละกิจกรรมสามารถเกื้อกูล/เชื่อมโยงกันและต้องสร้างรายได้ให้กับตนเองได้ด้วย	เมื่อทำ การเกษตรหลายอย่าง ย่อมทำให้รายได้มาจากหลายแหล่ง เมื่อราคาสินค้าบางชนิดตกต่ำ ย่อมไม่กระทบต่อรายได้	การทำ การเกษตรหลายอย่างได้ต้องอาศัยความรู้/วิชาการที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง	การที่จะทำ การเกษตรหลายอย่างต้องอาศัยความอดทนและความเพียรอย่างมาก
การลดรายจ่าย	ลดการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย หรือลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป	การตัดสินใจลดรายจ่ายต้องใช้เหตุผลมาช่วยพิจารณาว่าเมื่อลดแล้วไม่กระทบต่อคุณภาพของสินค้าที่ผลิต	การลดรายจ่าย ย่อมทำให้มีรายได้เหลือ/มีเงินออมมากขึ้น จึงช่วยเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	การลดรายจ่าย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการผลิตต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการมาช่วยหาวิธีการลดต้นทุน	การหาวิธีการลดรายจ่ายนั้นต้องอาศัยความเพียรและความอดทนในการหาวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

ด้าน	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	คุณธรรม
การเพิ่มรายได้	ควรหารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอกับรายจ่าย และในที่สุดให้เหลือเก็บเป็นเงินออมสำหรับใช้ยามฉุกเฉิน	การที่จะหาวิธีเพิ่มรายได้นั้น ต้องอาศัยเหตุผลในการพิจารณาหาหนทางว่าวิธีใดที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง	เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นย่อมทำให้มีเงินออมมากขึ้น จึงเป็นการเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้	การหาหนทางเพิ่มรายได้นั้น ต้องอาศัยความรู้เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการวางแผนและการปฏิบัติจริง	การประกอบอาชีพต้องมี ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและคู่ค้า จึงจะมีความเจริญในอาชีพ หรือมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง (ตามที่นิยามศัพท์ไว้ในบทที่ 1) ซึ่งประกอบด้วย 1) การพอมีพอกิน 2) การพึ่งพาตนเองได้ 3)

หลังจากผู้วิจัยได้การทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดจึงพบว่าตัวแปรต่าง ๆ ต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่

- การรวมกลุ่ม (จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก)
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว
- รายได้ต่อเดือน (รายได้จากการทำการเกษตร/ไม่ใช้จากการทำการเกษตร)
- จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร
- จำนวนที่ดินที่เช่าทำการเกษตร
- ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ระดับปัญหาด้านการเกษตรแต่ละปัญหาที่ประสบ
- จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน
- จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ
- จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร
- ความช่วยเหลือด้านการเกษตร (เมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน)

ขณะเดียวกันผู้วิจัยมีความสนใจว่าปัจจัยต่อไปนี้น่าจะเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการ
ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเกษตรกรด้วยเช่นกัน คือ

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพในครอบครัว
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่งทางสังคม
- เงินออมต่อเดือน
- ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน
- ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร
- ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเพิ่มตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย ดังที่ได้แสดงไว้ในกรอบ
แนวความคิดของการวิจัยในบทที่ 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 136,929 คน (<http://chiangrai.nso.go.th>)

3.2 กลุ่มตัวอย่างและขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประเภทการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

1) ขั้นที่หนึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยแบ่งอำเภอซึ่งมีทั้งหมด 18 อำเภอ ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1.1) กลุ่มที่ 1: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 100,001 คนขึ้นไป ประกอบด้วย 3

อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอพาน และอำเภอแม่จัน

1.2) กลุ่มที่ 2: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 50,001 – 100,000 คนประกอบด้วย 7

อำเภอคือ อำเภอเทิง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน

1.3) กลุ่มที่ 3: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรน้อยกว่า 50,001 คน ประกอบด้วย 8 อำเภอ

คือ อำเภอเวียงชัย อำเภอพญาเม็งราย อำเภอขุนตาล อำเภอเวียงแก่น อำเภอแม่ลาว อำเภอป่าแดด อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอดอยหลวง

เพื่อให้ประชากรในการวิจัยนี้มีโอกาสเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มอำเภอแต่ละกลุ่ม โดยกำหนดตัวอย่างจำนวน 50% ของแต่ละกลุ่ม และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- กลุ่มที่ 1: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 100,001 คนขึ้นไป สุ่มตัวอย่าง 2 อำเภอ
 - กลุ่มที่ 2: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรตั้งแต่ 50,001 – 100,000 คน สุ่มตัวอย่าง 4 อำเภอ
 - กลุ่มที่ 3: กลุ่มอำเภอที่มีประชากรน้อยกว่า 50,001 คน สุ่มตัวอย่าง 4 อำเภอ
- รวมจำนวนพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 10 อำเภอ

2) ขั้นที่สองสุ่มตัวอย่างตำบลที่จะเป็นพื้นที่ศึกษาอีก 50% จากพื้นที่ศึกษา 10

อำเภอ

3) ขั้นที่สาม เมื่อคำนวณจากสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1997) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน 5% จะต้องใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งประชากรที่ศึกษาเป็นเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายจำนวนทั้งหมด 136,929 คน (<http://chiangrai.nso.go.th>) และงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยใช้ตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 491 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ชื่ออำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เมืองเชียงราย	119	24.2
เวียงชัย	29	5.9
เชียงของ	39	7.9
เทิง	58	11.8
พาน	102	20.8
ป่าแดด	10	2.0
แม่สรวย	50	10.2
เวียงป่าเป้า	40	8.1
เวียงแก่น	24	4.9
แม่ลาว	20	4.1
รวม	491	100

จากตารางที่ 3.1 พบว่า มีการเก็บข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 491 คน จาก 10 อำเภอในจังหวัดเชียงราย โดยเก็บข้อมูลในอำเภอเมือง มากที่สุด จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และรองลงมาคือ อำเภอพาน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ลำดับที่สามคือ อำเภอเทิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และลำดับสุดท้ายคือ อำเภอป่าแดด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์

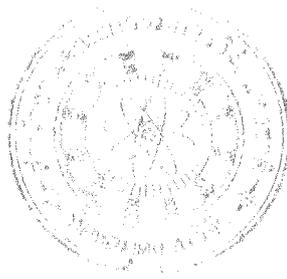
กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) เกษตรกรตัวอย่างในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ในจังหวัดเชียงรายที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ จำนวน 21 ราย และ 2) เกษตรตำบลซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรกรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 23 ซึ่งตัวอย่างทั้งหมดใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง (purposive sampling) และได้รับคำแนะนำจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มประกอบด้วย 1) ปราชญ์ชาวบ้านหรือเกษตรกรตัวอย่าง ในจังหวัดเชียงรายที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ 2) เกษตรอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย และ 3) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรกรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบเจาะจง

3.3 ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งการกำหนดวิธีการศึกษาได้จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 – 3 มีวิธีการศึกษาคือ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (survey) และวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 มีวิธีการศึกษาคือการสนทนากลุ่ม (focus group) และการสัมภาษณ์ (interview) ซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีการศึกษา	ขั้นตอนการศึกษา
1. ศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย	1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ 2. พัฒนาและทดสอบแบบสอบถาม 3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย	1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	1. นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมได้ในข้อที่ 1 มาหาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย
3. สร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย	1. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	1. นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย
4. ศึกษาหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย	1. การสนทนากลุ่ม 2. การสัมภาษณ์	1. จัดสนทนากลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง เกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 2. มีการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง และเกษตรกรตำบล เพื่อหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งการอธิบายออกเป็น 1) รายละเอียดของแบบสอบถาม 2) เกณฑ์การวัดระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ 3) ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

1) รายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่

1.1) ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพในครอบครัว ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกของกลุ่ม และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) และแบบเติมข้อความ จำนวน 7 ข้อ

1.2) ตอนที่ 2: ข้อมูลด้านการทำการเกษตร เป็นคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมข้อความ จำนวน 8 ข้อ

1.3) ตอนที่ 3: ปัญหาที่ประสบด้านการเกษตร เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่ครอบครัวผู้ตอบแบบสอบถามประสบ จำนวน 8 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดลิเคอร์ท (Likert Scale) และแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

เกณฑ์การวิเคราะห์ผลแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

ช่วงของคะแนน	การแปลผล
4.21 - 5.00	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	เห็นด้วยในระดับมาก
2.61 - 3.40	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.81 - 2.60	เห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 - 1.80	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

1.4) ตอนที่ 4: คำแนะนำและความช่วยเหลือด้านการเกษตร เป็นคำถามเกี่ยวกับการได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือด้านการเกษตร โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมข้อความ จำนวน 2 ข้อ

1.5) ตอนที่ 5: ความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราประมาณค่า โดยใช้มาตราวัดลิเคอร์ต์ และแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดเหมือนข้อ 1.3 (ตอนที่ 3)

1.6) ตอนที่ 6: ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 10 คะแนน และแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจเป็น 5 ระดับ จากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ช่วงของคะแนน	การแปลผล
9 - 10	มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด
7 - 8	มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก
5 - 6	มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง
3 - 4	มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย
1 - 2	มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยที่สุด

1.7) ตอนที่ 7: ลักษณะด้านเศรษฐกิจและการพึ่งพาตนเอง เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต รายได้ รายจ่าย และการพึ่งพาตนเองและครอบครัวในการทำเกษตร โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบเติมข้อความ จำนวน 9 ข้อ

2) เกณฑ์การวัดระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การวัดระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงสามารถแบ่งการวัดออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การพอมีพอกิน 2) การพึ่งพาตนเอง 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร 4) การลดรายจ่าย และ 5) การเพิ่มรายได้ คะแนนเต็มด้านละ 100 คะแนน รวมเป็นคะแนนเต็ม 500 คะแนน และนำมาคิดเป็นร้อยละ โดยแบ่งระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงดังนี้

คะแนน	คิดเป็นร้อยละ	ระดับความสำเร็จ
400 - 500	80.00 – 100.00	A
375 - 399	75.00 – 79.99	B +
350 - 374	70.00 – 74.99	B
325 - 349	65.00 – 69.99	C +
300 - 324	60.00 – 64.99	C
275 - 299	55.00 – 59.99	D +
250 - 274	50.00 – 54.99	D
0 - 249	0.00 – 49.99	F

2.1) การพอมีพอกิน คะแนนเต็ม 100 คะแนน (เอาคะแนนของข้อ 2.1.1 กับ 2.1.2 มารวมกันและหารด้วยสอง)

2.1.1) การพอมีพอกินเบื้องต้น (100 คะแนน) พิจารณาจากคำถามข้อ 2 ตอนที่ 7 “ในแต่ละเดือนท่านมีรายได้เพียงพอเพียงพอสำหรับซื้อสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (คำถามข้อ 1) อย่างไร” ซึ่งมีคำตอบให้เลือกตั้งแต่ 0 ถึง 100 (เพิ่มขึ้นทีละ 10) โดย 0 หมายถึงรายได้ไม่เพียงพอสำหรับซื้อสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และ 100 หมายถึงรายได้เพียงพอสำหรับซื้อสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

ดังนั้นคะแนนการพอมีพอกินเบื้องต้นจะให้คะแนนเท่ากับตัวเลขของคำตอบที่เลือก

2.1.2) การพอมีพอกินโดยรวม (100 คะแนน) พิจารณาหารายได้สุทธิจากคำถามข้อ 8 ตอนที่ 7 “รายได้และรายจ่ายของท่าน ต่อเดือน” โดยนำรายจ่ายต่อเดือน (คำถามข้อ 8.2) ไปหักออกจากรายได้ต่อเดือน (คำถามข้อ 8.1)

- หากรายได้สุทธิมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0 จะให้คะแนน 100 คะแนน แสดงว่ามี

การพอมีพอกิน โดยรวม เพราะรายได้เพียงพอสำหรับรายจ่าย

- หากรายได้สุทธิติดลบ จะให้คะแนนดังต่อไปนี้

สัดส่วนของ รายได้สุทธิที่ติดลบ ต่อ รายได้รวม (%)	คะแนน
10 %	90
20 %	80
30 %	70
40 %	60
50 %	50
60 %	40
70 %	30
80 %	20
90 %	10
100 %	0

2.2) การพึ่งพาตนเอง คะแนนเต็ม 100 คะแนน (เอาคะแนนของข้อ 2.2.1 และ 2.2.2 มารวมกันและหารด้วยสอง)

2.2.1) การพึ่งพาตนเองด้านการทำการเกษตร (100 คะแนน) พิจารณาจากคำถามตอนที่ 7 ข้อ 3 – 5 โดยคำถามข้อ 3 คือ “แรงงานที่ใช้ในภาคเกษตรของท่านมาจากไหน” คำถามข้อ 4 คือ “ปัจจัยการผลิต (พันธุ์พืช-สัตว์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และอาหารสัตว์) ที่ท่านใช้ในการผลิตมาจากไหน” และคำถามข้อ 5 คือ “อุปกรณ์/เครื่องมือการเกษตรที่ท่านใช้มาจากไหน” ซึ่งแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือกตั้งแต่ 0 (จ้างแรงงานหมด ซื้อมาใช้หมด หรือ ยืม/เช่ามาใช้) และเพิ่มขึ้นทีละสิบจนเท่ากับ 100 (ใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด ผลิตใช้เองทั้งหมด หรือเป็นของตนเองทั้งหมด)

คะแนนการพึ่งพาตนเองด้านการทำการเกษตรจะให้เท่ากับตัวเลขของคำตอบแต่ละข้อที่เลือก แล้วนำคะแนนทั้งสามข้อมารวมกันและหารด้วยสาม

2.2.2) การพึ่งพาตนเองด้านสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค (100 คะแนน) พิจารณาจากคำถามข้อ 1 ตอนที่ 7 “ท่านใช้สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต (อาหาร/เครื่องนุ่งห่ม/ยารักษาโรค) คิดเป็นเงิน = บาทต่อเดือน ซึ่งสามารถปลูก/ผลิตใช้เองได้ = บาท และต้องซื้อ = บาท”

คะแนนการพึ่งพาตนเองด้าน สิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิตจะให้อ้างต่อไปนี้

สัดส่วนของ สิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิตที่สามารถปลูก หรือ ผลิตใช้เองได้ ต่อ รายจ่ายของสิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิต (%)	คะแนน
25 % (พึ่งพาตนเองได้หนึ่งในสี่)	100
20 %	80
15 %	60
10 %	40
5 %	20
0 %	0

2.3) ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร คะแนนเต็ม 100 คะแนน พิจารณาจากคำถามตอนที่ 2 ข้อ 3 - 4 ซึ่งคำถามข้อ 3 คือ “ท่านทำการเกษตรอะไรบ้าง” และคำถามข้อ 4 คือ “นอกจากนี้ท่านยังทำกิจกรรมการเกษตรได้อีกบ้าง” ซึ่งคะแนนความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรจะให้อ้างต่อไปนี้

ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร	คะแนน
มากกว่าหรือเท่ากับ 4 กิจกรรม	100
3	75
2	50
1	25
0	0

2.4) การลดรายจ่าย คะแนนเต็ม 100 คะแนน พิจารณาจากคำถามตอนที่ 7 ข้อ 6 และข้อ 8 โดยคำถามข้อ 6 คือ “ผลผลิตที่ได้รับจากการทำการเกษตร ช่วยลดรายจ่ายของท่าน หรือไม่ (ลดเท่าใด)” และคำถามข้อ 8 (8.2) คือ “รายจ่ายต่อเดือน” ซึ่งคะแนนการลดรายจ่ายจะให้อ้างต่อไปนี้

สัดส่วนของ รายจ่ายที่ลดลง ต่อ รายจ่ายทั้งหมด (%)	คะแนน
25 % (ลดลง ได้หนึ่งในสี่)	100
20 %	80
15 %	60
10 %	40
5 %	20
0 %	0

2.5) การเพิ่มรายได้ คะแนนเต็ม 100 คะแนน พิจารณาจากคำถามตอนที่ 7 ข้อ 7 – 8 โดยคำถามข้อ 7 คือ“การทำกรเกษตร ช่วยให้คุณมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือไม่ (เพิ่มเท่าใด)” และคำถามข้อ 8 (8.1) “รายได้ต่อเดือน” ซึ่งคะแนนการเพิ่มรายได้จะให้ดังต่อไปนี้

สัดส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้น ต่อ รายได้ทั้งหมด (%)	คะแนน
25 % (เพิ่มขึ้น ได้หนึ่งในสี่)	100
20 %	80
15 %	60
10 %	40
5 %	20
0 %	0

3) ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

3.1) พัฒนาแบบสอบถามจากการรวบรวมเอกสารทฤษฎี และจากการสัมภาษณ์

3.2) การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา จึงได้เสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โดยใช้เครื่องมือดัชนีวัดค่าความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของข้อความ (ค่าระหว่าง -1 ถึง +1)

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความของแบบสอบถามพิจารณาโดยคัดเลือกค่า IOC ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

- คุณทินกร สิงห์ประเสริฐ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 8 ว. สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย
- คุณพิศนีย์ ตรียะวงศ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย
- ดร.ปรมินทร์ อริเดช ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3.3) ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเกณฑ์การวิเคราะห์ผลที่ได้มาจากการเก็บแบบสอบถาม ได้แก่ เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจ และเกณฑ์การวัดระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

3.4) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม และปรับปรุงเกณฑ์การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจ และเกณฑ์การวัดระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ

3.5) การทดสอบความเที่ยง (reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหาและได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับเกษตรกร (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้) ซึ่งคล้ายคลึงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cranach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.821

3.6) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งการอธิบายออกเป็น 1) รายละเอียดของคำถามในแบบสัมภาษณ์ 2) การตรวจสอบเครื่องมือ และ 3) ขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์

1) รายละเอียดของคำถามในแบบสัมภาษณ์

คำถามสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีการตั้งประเด็นคำถามแบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งมีแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้คือ

1.1) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง

- ท่านเริ่มทำการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานได้อย่างไร
- แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน
- แนวทางในการสร้างการพหุมีพอกินของเกษตรกร
- แนวทางในการสร้างการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร
- แนวทางในการลดรายจ่ายของเกษตรกร
- แนวทางในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร
- แนวทางในการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันของเกษตรกร
- อนาคตยังจะทำเกษตรทำแนวนี้ต่ออีกหรือไม่/อยากให้ลูกหลานทำอาชีพแบบตนเองหรือไม่
- ถ้าจะให้เกษตรกรคนอื่น ๆ หันมาทำการเกษตรตามแนวทางของตนเอง ท่านคิดว่าน่าจะทำอย่างไร และภาครัฐควรเข้ามาช่วยอย่างไรบ้าง

1.2) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบล

- แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน
- แนวทางในการสร้างการพหุมีพอกินของเกษตรกร
- แนวทางในการสร้างการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร
- แนวทางในการลดรายจ่ายของเกษตรกร
- แนวทางในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร
- แนวทางในการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันของเกษตรกร
- แนวทางอื่น ๆ ที่ เสนอแนะต่อภาครัฐ/ภาคที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2) การตรวจสอบเครื่องมือ

ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วได้นำไปทดสอบความตรงของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน (เหมือนกับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบแบบสอบถาม) และใช้เครื่องมือดัชนีวัดค่าความสอดคล้อง ซึ่งในการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์พิจารณา คัดเลือกค่า IOC ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามของแบบ สัมภาษณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

3) ขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้เตรียมการสัมภาษณ์โดยการติดต่อไปยังเกษตรกรตัวอย่างในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดที่ใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ และเกษตรกรตำบลที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์และประเด็นที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนัดวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์

การดำเนินการสัมภาษณ์ในวันสัมภาษณ์ผู้วิจัยเริ่มจากการแนะนำตัวและแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ลักษณะของการสัมภาษณ์ดำเนินไปในลักษณะที่ไม่เป็นทางการและเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้ถามคำถามตามประเด็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และมีการถามคำถามอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงกลับมายังประเด็นสำคัญเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจกับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละท่านใช้เวลาประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง 30 นาที

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) คือ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (frequency)

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)

3.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

3.5.4 การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย โดยการตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2551) ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์ควบคู่กับการสนทนากลุ่ม

หลังจากได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูล แล้วนำมาเสนอในรูปแบบของตารางตารางเมทริกซ์ชนิดสรุปกลุ่มข้อมูล (conceptually clustered matrix) และตารางเปรียบเทียบ

3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

r	Correlation Coefficient
df	Degree of Freedom
χ^2	Chi-square
SS	Sum of Squares
MS	Mean Square
b	Unstandardized Coefficient
SE _b	Std. Error of Unstandardized Coefficients
Beta	Standardized Coefficient
a	Constant
R	Multiple Regression Coefficient
R ²	R Square
SE _{est}	Std. Error of the Estimate

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” ได้อธิบายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่

- 1) ผลการศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย (วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1)
- 2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย (วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2)
- 3) ผลการศึกษาการสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย (วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3)
- 4) ผลการศึกษาศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย (วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4)

4.1 ผลการศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1: ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดในตารางที่ 4.1 – 4.23 โดยปัจจัยภายในแสดงในตารางที่ 4.1 – 4.17 และปัจจัยภายนอกแสดงในตารางที่ 4.18 – 4.22 และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย แสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	328	66.8
หญิง	163	33.2
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 และเป็นเพศหญิง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 - 30 ปี	15	3.1
31 - 40 ปี	91	18.5
41 - 50 ปี	222	45.2
51 - 60 ปี	136	27.7
60 ปีขึ้นไป	27	5.5
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 ลำดับที่สามคือ อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และลำดับสุดท้ายคือ อายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพในครอบครัว

สถานภาพในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าครัวเรือน	306	62.3
ภรรยาของหัวหน้าครอบครัว	132	26.9
สมาชิกในครัวเรือน	53	10.8
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาคือ ตำแหน่งภรรยาของหัวหน้าครอบครัว จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 และลำดับสุดท้ายคือ สมาชิกในครัวเรือน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	61	12.4
ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3)	42	8.6
ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.7)	307	62.5
มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	38	7.7
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	27	5.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	7	1.4
ปริญญาตรี	7	1.4
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	2	0.4
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.7) จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 61คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ลำดับที่สามคือ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3) จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และลำดับสุดท้ายคือ มีการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

ตำแหน่งทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ดำรงตำแหน่งใด ๆ	363	73.9
กรรมการหมู่บ้าน	69	14.1
ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วย	14	2.9
กำนันหรือสารวัตรกำนัน	3	0.6
สมาชิกสภาตำบลหรืออบต.	21	4.3
อื่น ๆ	21	4.3
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ดำรงตำแหน่งใด ๆ จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 รองลงมาคือ มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ลำดับที่สามคือ มีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาตำบลหรืออบต. จำนวน 21 คน และอื่น ๆ จำนวน 21 คน เช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และลำดับสุดท้ายคือ กำนันหรือสารวัตรกำนัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก

จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด ๆ ในชุมชน	76	15.5
เป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน (415 คน)		
1 กลุ่ม	213	43.4
2 กลุ่ม	110	22.4
3 กลุ่ม	69	14.1
4 กลุ่ม	17	3.5
5 กลุ่ม	6	1.2
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมาคือ เป็นสมาชิก 2 กลุ่ม จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 22.4 ลำดับที่สามคือ ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด ๆ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และลำดับสุดท้ายคือ เป็นสมาชิก 5 กลุ่ม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1 คน	5	1.0
2 คน	26	5.3
3 คน	85	17.3
4 คน	185	37.7
5 คน	100	20.4
6 คน	60	12.2
7 คน	12	2.4
8 คน	7	1.4
9 คน	3	.6
ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป	8	1.6
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7 รองลงมาคือ มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ลำดับที่สามคือ มีสมาชิกในครอบครัว 3 คน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และลำดับสุดท้ายคือ มีสมาชิกในครอบครัว 9 คน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน

จำนวนรายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 1,500 บาท	20	4.1
1,501 - 3,000 บาท	99	20.2
3,001 - 4,500 บาท	86	17.5
4,501 - 6,000 บาท	130	26.5
6,001 - 7,500 บาท	29	5.9
7,501 - 9,000 บาท	24	4.9
9,001 - 12,000 บาท	41	8.4
12,001 - 13,500 บาท	6	1.2
13,501 - 15,000 บาท	12	2.4
มากกว่า 15,000 บาท	44	9.0
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน 4,501 - 6,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมาคือ มีรายได้ 1,501 - 3,000 บาท จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 ลำดับที่สามคือ มีรายได้ 3,001 - 4,500 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และลำดับสุดท้ายคือ มีรายได้ 12,001 - 13,500 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้อื่น ๆ ต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร)

จำนวนรายได้อื่น ๆ ต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้อื่น ๆ	26	5.3
มีรายได้อื่น ๆ (465 คน)		
ไม่เกิน 1,500 บาท	157	32.0
1,501 - 3,000 บาท	183	37.3
3,001 - 4,500 บาท	61	12.4
4,501 - 6,000 บาท	46	9.4
6,001 - 7,500 บาท	-	-
7,501 - 9,000 บาท	2	0.4
9,001 - 12,000 บาท	7	1.4
12,001 - 13,500 บาท	-	-
13,501 - 15,000 บาท	5	1.0
มากกว่า 15,000 บาท	4	0.8
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อื่น ๆ ต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) 1,501 - 3,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมาคือ มีรายได้ไม่เกิน 1,500 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ลำดับที่สามคือ มีรายได้ 3,001 - 4,500 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และลำดับสุดท้ายคือ มีรายได้ 7,501 - 9,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเงินออมต่อเดือน

จำนวนเงินออมต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีเงินออม	113	23.0
มีเงินออม (378 คน)		
ไม่เกิน 1,500 บาท	244	49.7
1,501 - 3,000 บาท	66	13.4
3,001 - 4,500 บาท	27	5.5
4,501 - 6,000 บาท	25	5.1
6,001 - 7,500 บาท	-	-
7,501 - 9,000 บาท	1	0.2
9,001 - 12,000 บาท	10	2.0
12,001 - 13,500 บาท	-	-
13,501 - 15,000 บาท	-	-
มากกว่า 15,000 บาท	5	1.0
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเงินออมต่อเดือนไม่เกิน 1,500 บาท จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมาคือ ไม่มีเงินออม จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ลำดับที่สามคือ มีเงินออมต่อเดือน 1,501- 3,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 และลำดับสุดท้ายคือ มีเงินออมต่อเดือน 7,501 - 9,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่ประกอบอาชีพ
เกษตรกร

ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1 - 10 ปี	152	31.0
11 - 20 ปี	144	29.3
21 - 30 ปี	112	22.8
31 - 40 ปี	63	12.8
41 - 50 ปี	17	3.5
มากกว่า 50 ปี	3	0.6
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.11 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมาเป็นระยะเวลา 1 - 10 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาคือ ระยะเวลา 11 - 20 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ลำดับที่สามคือ ระยะเวลา 21 - 30 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 และลำดับสุดท้ายคือ ระยะเวลามากกว่า 50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนที่ดินเป็นของตนเอง
ที่ใช้ทำการเกษตร

จำนวนที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	40	8.1
มีที่ดินเป็นของตนเอง (451 คน)		
1 - 10 ไร่	207	42.2
11 - 20 ไร่	161	32.8
21 - 30 ไร่	55	11.2
31 - 40 ไร่	21	4.3
41 - 50 ไร่	3	0.6
มากกว่า 50 ไร่	4	0.8
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.12 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาคือ มีที่ดิน 11 - 20 ไร่ จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 ลำดับที่สามคือ มีที่ดิน 21 - 30 ไร่ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 และลำดับสุดท้ายคือ มีที่ดิน 41 - 50 ไร่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนที่ดินที่เช่าทำ
การเกษตร

จำนวนที่ดินทำกิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เช่าที่ดินทำการเกษตร	326	66.4
เช่าที่ดินทำการเกษตร (165 คน)		
1 - 10 ไร่	120	24.4
11 - 20 ไร่	30	6.1
21 - 30 ไร่	10	2.0
31 - 40 ไร่	2	0.4
41 - 50 ไร่	1	0.2
มากกว่า 50 ไร่	2	0.4
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.13 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เช่าที่ดินทำการเกษตร จำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 66.4 รองลงมาคือเช่าที่ดินทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ลำดับที่สามคือเช่าที่ดิน 11 - 20 ไร่ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และลำดับสุดท้ายคือเช่าที่ดิน 41 - 50 ไร่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน

ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน	363	73.9
ทำบัญชีครัวเรือน (128 คน)		
1 ปี	33	6.7
2 ปี	43	8.8
3 ปี	32	6.5
4 ปี	8	1.6
5 ปี	9	1.8
6 ปีขึ้นไป	3	0.6
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.14 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 รองลงมาคือ ทำบัญชีครัวเรือนมาเป็นระยะเวลา 2 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ลำดับที่สามคือ ทำบัญชีครัวเรือนมาเป็นระยะเวลา 1 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และลำดับสุดท้ายคือ ทำบัญชีครัวเรือนมาเป็นระยะเวลา 6 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่นำหลัก
 เกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้

ระยะเวลาที่นำไปใช้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้นำมาใช้	340	69.2
นำมาใช้ (151 คน)		
1 ปี	41	8.4
2 ปี	56	11.4
3 ปี	36	7.3
4 ปี	8	1.6
5 ปี	6	1.2
6 ปีขึ้นไป	4	0.8
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.15 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมาคือ นำมาใช้ได้ 2 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ลำดับที่สามคือ นำมาใช้ได้ 1 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 และลำดับสุดท้ายคือ นำมาใช้ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

ตารางที่ 4.16 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตร ทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6.88*	1.28	มาก

*คะแนนเต็ม 10 คะแนน

จากตารางที่ 4.16 ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คะแนนเฉลี่ย 6.88 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 36 และมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่ระดับมาก

ตารางที่ 4.17 ระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความคิดเห็น
1. เป็นหลักการที่ดีและสามารถนำมาใช้ได้จริง	4.18	0.76	มาก
2. เป็นการใช้ที่ดินจำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์หลากหลาย	4.10	0.82	มาก
3. เป็นใช้ความรู้และทักษะในการทำการเกษตรหลายอย่าง	4.07	0.85	มาก
4. ไม่ทำให้เป็นหนี้สินมากขึ้น	3.84	1.14	มาก
5. ทำให้รู้จักคิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผล	3.88	0.80	มาก
6. ทำให้เกิดความขยันในการประกอบอาชีพมากขึ้น	3.98	0.84	มาก
7. ไม่ทำให้เกิดความล่าช้าทางเศรษฐกิจ	3.52	1.24	มาก
8. ทำให้รู้จักการรวมกลุ่มกิจกรรม	3.80	0.89	มาก
9. ทำให้รู้จักวิธีการเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย	4.04	0.84	มาก
10. ทำให้รู้แนวทางการดำเนินชีวิตให้มีความสุขมากขึ้น	4.09	0.90	มาก
รวม	3.96	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.17 โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ เป็นหลักการที่ดีและสามารถนำมาใช้ได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมาคือ เป็นการใช้ที่ดินจำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.10) ลำดับที่สามคือ ทำให้รู้แนวทางการดำเนินชีวิตให้มีความสุขมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.09) และลำดับสุดท้ายคือ ไม่ทำให้เกิดความล่าช้าทางเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.52)

ตารางที่ 4.18 ระดับปัญหาด้านการเกษตรแต่ละปัญหาที่ประสบ

ลักษณะปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความคิดเห็น
1. ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน	3.48	1.06	มาก
2. ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร	3.44	1.03	มาก
3. ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ	3.44	.98	มาก
4. ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำ การเกษตร	3.61	.98	มาก
5. ปัญหาราคาสินค้าเกษตร (ราคาตกต่ำ หรือไม่แน่นอน)	3.99	.90	มาก
6. ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย	3.81	1.00	มาก
7. ปัญหาราคาปุ๋ยแพง	4.26	.92	มากที่สุด
8. ปัญหาการเกิดโรคระบาดในพืชหรือสัตว์	3.04	1.26	มาก

จากตารางที่ 4.18 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่ประสบมากที่สุดคือ ปัญหาราคาปุ๋ยแพง (ค่าเฉลี่ย 4.26) รองลงมาคือ ปัญหาราคาสินค้าเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.99) ลำดับที่สามคือ ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.81) และลำดับสุดท้ายคือ ปัญหาการเกิดโรคระบาดในพืชหรือสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 3.04)

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่เข้าอบรม
การทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน

จำนวนครั้งที่เข้าอบรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เข้าอบรม	279	56.8
ได้เข้าอบรม (212 คน)		
1 ครั้ง	90	18.3
2 ครั้ง	71	14.5
3 ครั้ง	35	7.1
4 ครั้ง	13	2.6
5 ครั้ง	2	0.4
6 ครั้ง	1	0.2
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.19 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาคือ เข้าอบรม 1 ครั้ง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ลำดับที่สามคือ เข้าอบรม 2 ครั้ง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 และลำดับสุดท้ายคือ เข้าอบรม 6 ครั้ง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.2

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงาน จากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่าง	353	71.9
เคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่าง (138 คน)		
1 ครั้ง	65	13.2
2 ครั้ง	41	8.4
3 ครั้ง	19	3.9
4 ครั้ง	5	1.0
5 ครั้ง	3	0.6
6 ครั้งขึ้นไป	5	1.0
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมาคือ เคยไปศึกษาดูงาน 1 ครั้ง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ลำดับที่สามคือ เคยไปศึกษาดูงาน 2 ครั้ง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 และลำดับสุดท้ายคือ เคยไปศึกษาดูงาน 5 ครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร

จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับคำแนะนำ	160	32.6
เคยได้รับคำแนะนำ (331 คน)		
1 ครั้ง	120	24.4
2 ครั้ง	59	12.0
3 ครั้ง	36	7.3
4 ครั้ง	24	4.9
5 ครั้ง	10	2.0
6 ครั้ง	22	4.5
7 ครั้ง	11	2.2
8 ครั้ง	9	1.8
9 ครั้ง	12	2.4
10 ครั้งขึ้นไป	28	5.6
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.21 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 รองลงมาคือ เข้าใจได้รับคำแนะนำ 1 ครั้ง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4 ลำดับที่สามคือ เข้าอบรม 2 วัน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และลำดับสุดท้ายคือ เคยได้รับคำแนะนำ 8 ครั้ง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน

ความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ	273	55.6
ได้รับความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน		
ไม่เกิน 1,000 บาท	96	19.6
1,001 - 2,000 บาท	46	9.4
2,001 - 3,000 บาท	22	4.5
3,001 - 4,000 บาท	18	3.6
4,001 - 5,000 บาท	10	2.0
5,001 - 6,000 บาท	6	1.2
ตั้งแต่ 6,001 บาท	20	4.1
รวม	491	100

จากตารางที่ 4.22 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือด้านการเกษตร จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาคือ ได้รับความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ลำดับที่สามคือ ได้รับความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน 1,001 - 2,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 และลำดับสุดท้ายคือ ได้รับความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน 5,001 - 6,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.23 ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัด
เชียงราย

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความสำเร็จ
ระดับความสำเร็จของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง	341.51*	90.36	C+

* คะแนนเต็ม 500 คะแนน

จากตารางที่ 4.23 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่คะแนนเฉลี่ย 341.51 คะแนนจากคะแนนเต็ม 500 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 90.36 และมีระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอยู่ที่ระดับ C+

4.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2: ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย แบ่งการอธิบายออกเป็น 1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย แบ่งการอธิบายตามการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ ในตารางที่ 4.24 เป็นผลการศึกษาที่ใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และในตารางที่ 4.25 – 4.28 เป็นผลการศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์

ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยภายใน	r
อายุ	-.081
จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก	.192***
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	-.103*
รายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน	-.054
รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร)	-.091*
เงินออมต่อเดือน	.015
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร	-.134**
จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร	.141**
จำนวนที่ดินที่เช่าทำการเกษตร	-.132**

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ปัจจัยภายใน	r
ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน	.143**
ระยะเวลาที่นำหลักเกณฑ์ทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้	.307***
ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	-.106*
ระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	.126**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.24 ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันนั้น พบว่า

ปัจจัยภายใน (ตัวแปรอิสระ) ที่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง (ตัวแปรตาม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ ระยะเวลาที่นำหลักเกณฑ์ทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด ($r = .307$) รองลงมาคือ จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก ($r = .192$) ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน ($r = .143$) จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร ($r = .141$) และระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($r = .126$)

ปัจจัยภายในที่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทางลบ ได้แก่ ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด ($r = -.134$) รองลงมาคือ จำนวนที่ดินที่เช่าทำการเกษตร ($r = -.132$) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($r = -.106$) จำนวนสมาชิกในครอบครัว ($r = -.103$) และรายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) ($r = -.091$)

ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

เพศ	จำนวน	ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง								df	χ^2	P-Value
		E	D	D+	C	C+	B	B+	A			
ชาย	328	56	16	21	26	25	29	42	113	7	12.799	.077
หญิง	163	34	15	16	11	14	18	10	45			
รวม	491	90	31	37	37	39	47	52	158			

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.25 ซึ่งใช้การวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์ พบว่าเพศมีความสัมพันธ์ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพในครอบครัว กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

สถานภาพในครอบครัว	จำนวน	ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง								df	χ^2	P-Value
		E	D	D+	C	C+	B	B+	A			
หัวหน้าครอบครัว	306	53	16	20	24	20	28	38	107	14	18.494	.185
ภรรยาของหัวหน้าครอบครัว	132	27	12	14	9	11	17	9	33			
สมาชิกในครอบครัว	53	10	3	3	4	8	2	5	18			
รวม	491	90	31	37	37	39	47	52	158			

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพในครอบครัว กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.26 ซึ่งใช้การวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์ พบว่า สถานภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทาง
เศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ระดับการศึกษา	จำนวน	ระดับความสำเร็จของ กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง								df	χ^2	P- Value
		E	D	D+	C	C+	B	B+	A			
ไม่ได้เรียนหนังสือ	61	15	7	3	1	5	3	7	20	49	77.975	.005
ประถมศึกษาตอนต้น	42	10	3	1	2	1	2	1	22			
ประถมศึกษาตอน ปลาย	307	57	17	21	24	23	38	31	96			
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	2	1	5	4	5	2	7	12			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	5	1	2	4	4	0	5	6			
อนุปริญญา	7	0	0	2	1	1	1	0	2			
ปริญญาตรี	9	1	2	3	1	0	1	1	0			
รวม	491	90	31	37	37	39	47	52	158			

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.27 ซึ่งใช้การวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์ พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางสังคม กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ตำแหน่งทางสังคม	จำนวน	ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง								df	χ^2	P-Value
		E	D	D+	C	C+	B	B+	A			
ไม่ดำรงตำแหน่ง	363	65	26	26	23	31	36	39	117	42	58.32	0.048
กรรมการหมู่บ้าน	69	8	1	5	8	4	7	6	30			
ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยกำนันหรือ	14	2	0	2	2	2	2	2	2			
สารวัตรกำนัน	3	1	1	0	0	0	0	0	1			
สมาชิกอปท.	21	2	2	3	2	0	2	5	5			
อื่นๆ	21	12	1	1	2	2	0	0	3			
รวม	491	90	31	37	37	39	47	52	158			

ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งทางสังคม กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.28 ซึ่งใช้การวิเคราะห์โดยสถิติไคสแควร์ พบว่า ตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบสมมติฐานในการศึกษา

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.24 - 4.28 ทำให้ยอมรับสมมติฐานในการศึกษาดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายในต่อไปนี้มี**ความสัมพันธ์** กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร จำนวนที่ดินเช่าทำการเกษตร ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรกรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน

มาใช้ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยภายในต่อไปนี้**ไม่มีความสัมพันธ์** กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว รายได้จากการทำการเกษตรต่อเดือน และเงินออมต่อเดือน

4.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ซึ่งใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในการวิเคราะห์ข้อมูลมีผลการศึกษาในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยภายนอก	r
ระดับปัญหาด้านการเกษตรแต่ละปัญหาที่ประสบ :	
ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน	-0.051
ปัญหาขาดแคลนนํ้าในการทำการเกษตร	.004
ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ	-0.061
ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำการเกษตร	-0.069
ปัญหาราคาสินค้าเกษตร	-0.167***
ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย	-0.066
ปัญหาราคาปุ๋ยแพง	-0.195***
ปัญหาโรคระบาดในพืชหรือสัตว์	.013
จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน	.168***
จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ	-0.002
จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร	.243***
ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับ เมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน	.219***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.29 ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า

ปัจจัยภายนอก (ตัวแปรอิสระ) ที่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง (ตัวแปรตาม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด ($r = .243$) รองลงมาคือ ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน ($r = .219$) และจำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน ($r = .168$)

ปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทางลบ ได้แก่ ปัญหาราคาปุ๋ยแพง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด ($r = -.195$) และรองลงมาคือ ปัญหาราคาสินค้าเกษตร ($r = -.167$)

ผลการทดสอบสมมติฐานในการศึกษา

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ในตารางที่ 4.29 ทำให้ยอมรับสมมติฐานในการศึกษาดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายนอกต่อไปนี้มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ ปัญหาราคาสินค้าเกษตร ปัญหาราคาปุ๋ยแพง จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร และความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน

ปัจจัยภายนอกต่อไปนี้ไม่มีความสัมพันธ์ กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำการเกษตร ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย ปัญหาโรคระบาดในพืชหรือสัตว์ และจำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

4.3 ผลการศึกษาการสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3: สร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้มาจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ดังมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.30 - 4.32

ทั้งนี้เนื่องจากมีตัวแปรที่จะนำมาพยากรณ์จำนวน 4 ตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรที่อยู่ในมาตราอันตรภาคชั้น (interval scale) หรือมาตราอัตราส่วน (ratio scale) ดังนั้นก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้แปลงข้อมูลของตัวแปร 4 ตัวแปร (เพศ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางสังคม) ซึ่งใช้มาตรานามบัญญัติ (nominal scale) ให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) นอกจากนี้ได้ตรวจสอบตัวแปรที่จะนำมาใช้พยากรณ์แล้วว่าไม่มีปัญหาเรื่อง multicollinearity กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์ที่สูงเกินไป

ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

Source of Variation	SS	df	MS	F
Regression	1138659.613	10	113865.961	19.134***
Residual	2820715.627	474	5950.877	
Total	3959375.240	484		

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ จึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่านี้หนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน รวมทั้งสร้างสมการถดถอยพหุคูณ ดังแสดงในตารางต่อไป

ตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย แบบขั้นบันได

Model	ตัวพยากรณ์	R	R ²	F
1	apply-year	.305	.093	49.481***
2	apply-year, problem 7	.355	.126	34.749***
3	apply-year, problem 7, no. group	.402	.161	30.860***
4	apply-year, problem 7, no. group, aid	.440	.193	28.770***
5	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest	.460	.211	25.660***
6	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest, no. study trip	.484	.234	24.347***
7	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest, no. study trip, agri-year	.500	.250	22.695***
8	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest, no. study trip, agri-year, land-own	.513	.263	21.243***
9	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest, no. study trip, agri-year, land-own, earn-other	.526	.277	20.233***
10	apply-year, problem 7, no. group, aid, no. suggest, no. study trip, agri-year, land-own, earn-other, no. member	.536	.288	19.134***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4.31 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย แบบขั้นบันได (stepwise) พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ถูกเลือกเข้ามาก่อนคือ ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ตัวอื่น ๆ เข้าไปทำให้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย คือ 1) ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ (apply-year) 2) ปัญหาการคาบเกี่ยว (problem 7) 3) จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก (no. group) 4) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวน

เงิน (aid) 5) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ (no. suggest) 6) จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (no. study trip) 7) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร (agri-year) 8) จำนวน ที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร (land-own) 9) รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) (earn-other) และ 10) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (no. member) (โดยปัจจัยที่ 1) 3) และ 7) - 10) เป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยที่ 2) และ 4) - 6) เป็นปัจจัยภายนอก) และได้คำนวณหาค่านำหนักความสำคัญของการพยากรณ์ และสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ดังแสดงในตารางต่อไป

ตารางที่ 4.32 ค่านำหนักความสำคัญของการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ตัวพยากรณ์	Beta	b	SE _b
ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ (apply-year)	.175	11.673	2.908
ปัญหาการคาปุ๋ยแพง (problem 7)	-.204	-19.609	4.020
จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก (no. group)	.185	14.709	3.382
ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน (aid)	.179	.004	.001
จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ (no. suggest)	.229	5.005	1.046
จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (no. study trip)	-.139	-15.196	4.754
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร (agri-year)	-.164	-1.241	.323
จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร (land-own)	.144	1.191	.333
รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) (earn-other)	-.112	-.004	.001
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (no. member)	-.107	-5.579	2.115

a = 426.335 R = .536 R² = .288 SE_{est} = 77.142 F = 19.134***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4.32 พบว่าค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของปัจจัยสิบสองปัจจัย มีค่าเท่ากับ .175 -.204 .185 .179 .229 -.139 -.164 .144 -.112 และ -.107 (ตามลำดับ) โดยระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ (apply-year) จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก (no. group) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน (aid) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ (no. suggest) และจำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร (land-own) ส่งผลทางบวกต่อความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย สำหรับปัญหาการขาดแคลน (problem 7) จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (no. study trip) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร (agri-year) รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) (earn-other) และจำนวนสมาชิกในครอบครัว (no. member) ส่งผลทางลบต่อความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

สำหรับค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย มีค่าเท่ากับ .536 โดยตัวแปรอิสระทั้งสิบสองตัวแปรสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายได้ร้อยละ 28.8 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 77.142

สมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายเขียนได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน :

$$Z' = .175 (Z \text{ apply-year}) - .204 (Z \text{ problem 7}) + .185 (Z \text{ no. group}) + .179 (Z \text{ aid}) \\ + .229 (Z \text{ no. suggest}) - .139 (Z \text{ no. study trip}) - .164 (Z \text{ agri-year}) + .144 (Z \text{ land-own}) \\ - .112 (Z \text{ earn-other}) - .107 (Z \text{ no. member})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ :

$$Y' = 454.285 + 11.673 (\text{apply-year}) - 19.609 (\text{problem 7}) + 14.709 (\text{no. group}) \\ + .004 (\text{aid}) + 5.005 (\text{no. suggest}) - 15.196 (\text{no. study trip}) - 1.241 (\text{agri-year}) \\ + 1.191 (\text{land-own}) - .004 (\text{earn-other}) - 5.579 (\text{no. member})$$

4.4 ผลการศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4: แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้มาจากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูล แล้วนำมาเสนอในรูปแบบของตาราง ตารางเมทริกซ์ชนิดสรุปกลุ่มข้อมูล และตารางเปรียบเทียบ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการศึกษาแบ่งการอธิบายออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ 2) แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4.4.1 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) ผลจากการสัมภาษณ์ 2) ผลจากการสนทนากลุ่ม และ 3) สรุปผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1) ผลจากการสัมภาษณ์ “แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ได้นำผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างแสดงในตารางที่ 4.33 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลในตารางที่ 4.34 และสรุปผลการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงในตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.33 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง : แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้าง

ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ร.น.	กิจกรรมเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร	ปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค	ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)	ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ลดใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี	ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง	ขยัน	ทำบัญชีครัวเรือน	รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง	พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
1		/	/	/							
2	/		/	/							
3		/	/	/		/	/		/		
4		/	/	/		/	/		/		
5	/	/	/	/				/	/		
6				/			/				/
7			/	/	/			/	/		/
8		/		/							
9		/					/		/		
10		/	/				/				
11		/					/	/			
12		/	/				/				
13		/	/	/			/				
14	/	/	/	/							
15	/								/		

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

ที่	กิจกรรมเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร	ปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค	ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)	ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ลดใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี	ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง	ขยัน	ทำบัญชีครัวเรือน	รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง	พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
16		/	/					/			/
17		/	/				/				
18		/		/			/				
19		/	/				/				
20		/		/							
21			/	/					/		/

จากตารางที่ 4.33 เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดเชียงรายเห็นว่าแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด คือ การปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค (16 ราย) รองลงมาคือ ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค (14 ราย) และลำดับที่สามคือ ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย) (12 ราย)

ตารางที่ 4.34 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบล : แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้าง

ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่	กิจกรรมเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร	ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค	ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)	ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ลดใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี	ผลิตปุ๋ย/มูลอินทรีย์ใช้เอง	ขยัน	ทำบัญชีครัวเรือน	รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง	พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
1	/				/		/		/		/
2	/	/			/			/			
3				/	/		/		/		
4		/			/		/				/
5		/		/	/	/					/
6		/	/			/	/				/
7	/	/	/						/		
8		/	/	/			/				/
9		/					/				/
10				/					/	/	
11		/	/		/		/				
12	/				/		/		/	/	
13				/	/	/			/		/
14	/	/				/	/			/	
15	/	/				/	/		/		

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

ที่.	กิจกรรมเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร	ปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค	ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)	ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	ลดใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี	ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง	ขยัน	ทำบุญจิตวิภาเรื้อน	รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง	พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
16		/		/		/	/			/	
17				/			/	/			
18	/	/		/		/	/	/	/		
19	/	/		/			/		/		
20		/		/			/				
21		/		/							
22		/								/	
23				/							/

จากตารางที่ 4.34 เกษตรกรตำบลในจังหวัดเชียงรายเห็นว่าแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงมากที่สุด คือ การปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค (16 ราย) รองลงมาคือ ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง (15 ราย) และลำดับที่สามคือ ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย) (12 ราย)

ตารางที่ 4.35 สรุปผลการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของ
กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์
1.	ปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค
2.	ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค
3.	ทำกิจกรรมการเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร
4.	ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง
5.	ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)
6.	ทำบัญชีครัวเรือน
7.	พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
8.	ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
9.	ขยัน
10.	รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง

ตารางที่ 4.35 แสดงแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งสรุปมาจากผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างและเกษตรกรตำบลในตารางที่ 4.33 - 4.34

2) ผลจากการสนทนากลุ่ม “แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ได้นำเสนอผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 ผลการสนทนากลุ่ม : แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่	ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
1.	ปลูกของที่เรากิน กินของที่เรปลูก
2.	ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่ค้องบริโภคให้ได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่
3.	ปลูกพืชผักไว้รับประทานก่อนเหลือจึงขาย
4.	ปลูกพืชผักเหลือจึงแบ่งปันญาติ/เพื่อน
5.	ปลูกพืชผักสวนครัว/สมุนไพรหลาย ๆ อย่าง
6.	กิจกรรมการเกษตรหลายอย่างที่เกี่ยวคู่กันหรือเชื่อมโยงกัน
7.	ผลิตปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักใช้เอง
8.	ประหยัด (ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น/ฟุ่มเฟือย)
9.	ทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เห็นว่ามียรายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่
10.	วางแผนการผลิตให้สามารถพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด
11.	เริ่มจากการใช้ทรัพยากรที่เรามีอยู่ก่อน
12.	ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด/ใช้แรงงานในครอบครัว
13.	ขยัน/อดทน/สู้งานหนัก
14.	วิเคราะห์ตนเอง/สิ่งที่ตนเองมีก่อน/รู้จักพอ

จากตารางที่ 4.36 แสดงแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งสรุปมาจากผลการสนทนากลุ่มจำนวนทั้งหมด 14 แนวปฏิบัติ

3) สรุปผลการศึกษา “แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” ซึ่งมีรายละเอียดแสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษาในตารางที่ 4.37 และมีสรุปผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.37 เปรียบเทียบผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ที่	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์	ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
1.	- ปลูกผัก/เลี้ยงสัตว์ไว้บริโภค	- ปลูกของที่เรากิน กินของที่เรามาปลูก - ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่ต้องบริโภคให้ได้รับสารอาหารครบ
2.	- ขายผัก/สัตว์ที่เหลือจากการบริโภค	- ปลูกพืชผักไว้รับประทานก่อนเหลือจึงขาย - ปลูกพืชผักเหลือจึงแบ่งปันญาติ/เพื่อน
3.	- ทำกิจกรรมการเกษตรหลากหลาย/เชื่อมโยง/ครบวงจร	- กิจกรรมการเกษตรหลายอย่างที่เกี่ยวคู่กันหรือเชื่อมโยงกัน - ปลูกพืชผักสวนครัว/สมุนไพรหลาย ๆ อย่าง
4.	- ผลิตปุ๋ย/ปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง	- ผลิตปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักใช้เอง
5.	- ประหยัด/ลดรายจ่าย (ฟุ่มเฟือย)	- ประหยัด (ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น/ฟุ่มเฟือย)
6.	- ทำบัญชีครัวเรือน	- ทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เห็นว่ามีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่
7.	- พึ่งตนเอง/ลดการพึ่งพาภายนอก	- วางแผนการผลิตให้สามารถพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด
8.	- ลดต้นทุนการผลิต/ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	- ใช้ทรัพยากรที่เรามีอยู่ก่อน/ใช้แรงงานในครอบครัว - ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
9.	- ขยัน	- ขยัน/อดทน/สู้งานหนัก
10.	- รู้จักตนเอง/รู้พอ/พอเพียง	- วิเคราะห์ตนเอง/สิ่งที่ตนเองมีก่อน/รู้จักพอ

จากตารางที่ 4.37 แสดงการเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้นำมาสรุปในตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 สรุปผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของ
กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ที่	10 แนวปฏิบัติ ที่เกษตรกรควรปฏิบัติ
เพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง	
1.	ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครอบครัว
2.	พืชและสัตว์ที่เหลือจากการบริโภคจะนำมาขาย และแบ่งปันให้ญาติและเพื่อนบ้าน
3.	ทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย และเชื่อมโยงหรือเกื้อกูลกัน
4.	ผลิตปุ๋ยใช้เอง
5.	ประหยัดและลดรายจ่าย
6.	ทำบัญชีครัวเรือน
7.	พึ่งตนเองและครอบครัว และลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
8.	ลดต้นทุนการผลิตและใช้ทรัพยากรที่ครอบครัวมีอยู่อย่างคุ้มค่า
9.	ทำงานด้วยความขยันและอดทน
10.	วิเคราะห์ตนเอง และตระหนักในความพอเพียง

ตารางที่ 4.38 แสดงผลการศึกษา แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จ
ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย จำนวน 10 แนวปฏิบัติ

4.4.2 ผลการศึกษาแนวทางที่ผู้นำหรือหน่วยงานภายนอกควรส่งเสริมเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) ผลจากการสัมภาษณ์ 2) ผลจากการสนทนากลุ่ม และ 3) สรุปผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1) ผลจากการสัมภาษณ์ “แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ได้นำผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างแสดงในตารางที่ 4.39 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลในตารางที่ 4.40 และ สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงในตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.39 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง : แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนา
กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่-	เกษตรกรมีทัศนคติที่ต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาฯ	เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุน	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเมล็ดพันธุ์	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา	สร้างเกษตรต้นแบบ/ตัวอย่าง
1	/	/		/	/				/	/	
2	/	/	/	/	/				/		/
3	/	/	/	/	/			/			/
4	/	/	/	/*	/			/			
5	/	/		/	/			/		/	
6	/	/		/*	/						
7	/	/	/	/							
8	/	/	/						/	/	
9	/	/		/	/		/				
10	/	/	/	/	/			/			

หมายเหตุ: /* คือ การอบรมที่มีการฝึกปฏิบัติด้วย

ตารางที่ 4.39 (ต่อ)

ร.บ.	เกษตรกรรมที่พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการเกษตรตามหลักของปรัชญาฯ	เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุน	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเมล็ดพันธุ์	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา	สร้างเกษตรกรต้นแบบ/ตัวอย่าง
11	/	/	/	/	/		/				
12	/	/	/	/	/		/				
13	/	/	/	/	/						
14	/	/	/	/	/						
15	/	/	/	/	/						
16	/	/	/	/	/						
17	/	/		/	/	/					
18	/	/	/	/	/	/					
19	/	/		/	/	/	/				
20	/	/		/	/						
21	/	/	/	/	/						

จากตารางที่ 4.39 เกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่จำนวนมากเห็นว่าแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ การที่เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (21 ราย) รองลงมาคือ หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้ (20 ราย) และลำดับที่สามคือ หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง (19 ราย)

ตารางที่ 4.40 ผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบล : แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนา

กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ร.ล.	เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาฯ	เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุน	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเมล็ดพันธุ์	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา	สร้างเกษตรกรต้นแบบ/ตัวอย่าง
1		/	/	/	/						
2		/		/							
3	/	/		/	/						/
4		/	/	/	/						
5	/	/	/	/	/						
6	/	/		/							
7	/	/	/	/	/						/
8		/	/	/	/						/
9		/	/	/	/						
10	/	/	/	/	/						

ตารางที่ 4.40 (ต่อ)

ที่:	เกษตรกรมีทัศนคติที่ต้องการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาฯ	เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุน	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเหลือเรื่องเมล็ดพันธุ์	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา	สร้างเกษตรต้นแบบ/ตัวอย่าง
11		/	/	/*	/				/		/
12	/	/	/	/	/						
13		/	/	/	/				/		
14		/	/	/*	/				/		
15		/	/	/*					/		
16		/	/	/	/			/			
17	/	/	/	/*				/			
18	/	/	/	/*	/						/
19		/	/	/	/						
20		/	/	/	/			/			
21		/	/	/*	/				/		
22			/	/*							
23			/	/*							

หมายเหตุ: /* คือ การอบรมที่มีการฝึกปฏิบัติด้วย

จากตารางที่ 4.40 เกษตรกรตำบลในจังหวัดเชียงรายส่วนมากเห็นว่าแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้ (23 ราย) รองลงมาคือ เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (21 ราย) และลำดับที่สามคือ หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง (17 ราย)

ตารางที่ 4.41 สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์
1.	เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2.	เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดในตารางที่ 4.35 (แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง)
3.	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม
4.	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้
5.	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง
6.	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเรื่องเงินทุน
7.	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเรื่องเมล็ดพันธุ์
8.	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร
9.	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด
10.	หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา
11.	สร้างเกษตรกรต้นแบบ/ตัวอย่าง

ตารางที่ 4.41 แสดงแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง จำนวน 11 ข้อ ซึ่งสรุปมาจากผลการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างและเกษตรกรตำบลในตารางที่ 4.39 - 4.40

2) ผลจากการสนทนากลุ่ม “แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ได้นำเสนอผลการศึกษาระบุแสดงในตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 ผลการสนทนากลุ่ม : แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ที่	ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
1.	ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2.	ผู้นำชุมชนต้องเห็นความสำคัญ และเป็นแกนนำในการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับชุมชนและเกษตรกร
3.	เกษตรกรต้องพึ่งตนเอง หรือยึดถือ/ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดในตารางที่ 4.38 (แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง)
4.	ต้องสร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรในหมู่บ้าน (ขยายผล)
5.	ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่ม
6.	หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดอบรมให้แก่เกษตรกรที่สนใจ
7.	การอบรมต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติและจงใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
8.	การอบรมต้องเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถกลับไปทำเองได้
9.	หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ
10.	หน่วยงานภายนอก/รัฐให้ความช่วยเหลือเรื่องงบประมาณสนับสนุน
11.	หน่วยงานภาครัฐมีการบูรณาการด้านการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความซ้ำซ้อน

จากตารางที่ 4.42 แสดงแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งสรุปมาจากผลการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งหมด 11 แนวทาง

3) สรุปผลการศึกษา “แนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” ซึ่งมีรายละเอียดแสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษาในตารางที่ 4.43 และมีสรุปผลการศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ในตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.43 เปรียบเทียบผลการศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ที่	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์	ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
1.	- เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	- ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง - การอบรมต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติและจงใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2.		- ผู้นำชุมชนต้องเห็นความสำคัญและเป็นแกนนำในการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับชุมชนและเกษตรกร
3.	- เกษตรกรพึ่งตนเอง/ปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ ปฏิบัติตาม “แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” (รายละเอียดในตารางที่ 4.38)	- เกษตรกรต้องพึ่งตนเอง หรือยึดถือ/ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ ปฏิบัติตาม “แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง” (รายละเอียดในตารางที่ 4.38)
4.	- หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม	- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่ม

ตารางที่ 4.43 (ต่อ)

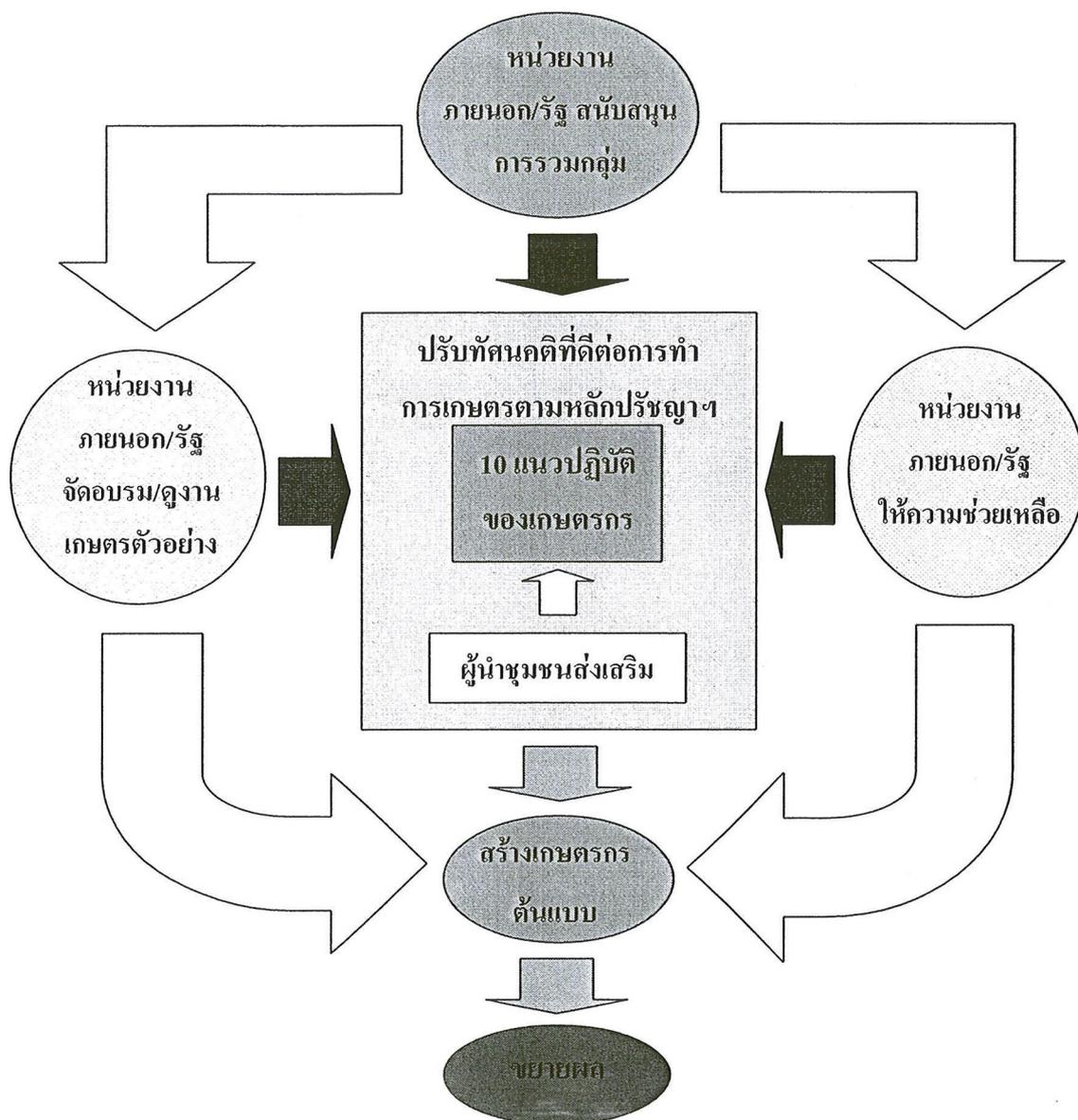
ที่	ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์	ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
5.	- หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้	- หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดอบรมให้แก่เกษตรกรที่สนใจ - การอบรมต้องเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถกลับไปทำเองได้ - การอบรมต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติและจิตใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6.	- หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง	หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ
7.	- หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเรื่องเงินทุน - หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยเรื่องเมล็ดพันธุ์ - หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านตลาด - หน่วยงานภายนอก/รัฐช่วยด้านราคา - หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร	- หน่วยงานภายนอก/รัฐให้ความช่วยเหลือเรื่องงบประมาณสนับสนุน - หน่วยงานภายนอก/รัฐมีการบูรณาการด้านการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความซ้ำซ้อน
8.	- สร้างเกษตรกรต้นแบบ/ตัวอย่าง	- ต้องสร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรในหมู่บ้าน (ขยายผล)

จากตารางที่ 4.43 แสดงการเปรียบเทียบแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนา
กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้นำมาสรุป
ในตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 สรุปผลการศึกษา : แนวทางสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ
แบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ที่	แนวทางสร้างความสำเร็จ ในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง
1.	สร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2.	ผู้นำชุมชนส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับชุมชนและเกษตรกร
3.	เกษตรกรยึดถือ 10 แนวปฏิบัติ ที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง (รายละเอียดในตารางที่ 4.38)
4.	หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของกลุ่ม
5.	หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สามารถกลับไปทำเองได้ และก่อนการอบรมต้องปรับทัศนคติและจงใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6.	หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ
7.	หน่วยงานภายนอก/รัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุน เมล็ดพันธุ์ ตลาด และราคา รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณมาช่วยเหลือเกษตรกร นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐมีการบูรณาการด้านการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความซ้ำซ้อน
8.	สร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ และขยายผลไปยังเกษตรกรในหมู่บ้าน

จากตารางที่ 4.44 สามารถสรุปเป็นแนวทางสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายได้ 8 แนวทาง และได้นำเสนอสาระสำคัญในแบบจำลองภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 แนวทางสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง
ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 3) สร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย และ 4) ศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์โดยสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ไคสแควร์ และการถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 2) ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย 3) สมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย และ 4) ศึกษาแนวทางในการสร้างความสำเร็จในการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

5.1.1 ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยภายในพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 - 50 ปี เป็นหัวหน้าครอบครัว มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคมใด ๆ เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนจำนวน 1 กลุ่ม มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน มีรายได้จากการทำการเกษตรของต่อเดือน 4,501 - 6,000 บาท มีรายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร)

1,501 - 3,000 บาท มีเงินออมต่อเดือนไม่เกิน 1,500 บาท ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นระยะเวลา 1 - 10 ปี มีที่ดินเป็นตนเองที่ใช้ทำการเกษตร 1 - 10 ไร่ และไม่ได้เช่าที่ดินทำการเกษตร (รองลงมาเช่าที่ดินทำการเกษตร 1 - 10 ไร่) ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือน (รองลงมาทำบัญชีครัวเรือนมาเป็นระยะเวลา 2 ปี) ไม่ได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ (รองลงมานำมาใช้ได้ 2 ปี)

โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คะแนนเฉลี่ย 6.88 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ระดับมาก และโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ปัจจัยภายนอกพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประสบปัญหาแต่ละปัญหาอยู่ในระดับมาก ยกเว้นปัญหาราคาปุ๋ยแพงที่ประสบปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน (รองลงมาเข้าอบรม 1 ครั้ง) ไม่เคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (รองลงมาเคยไปศึกษาดูงาน 1 ครั้ง) ไม่เคยได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร (รองลงมาคือเคยได้รับคำแนะนำ 1 ครั้ง) และไม่เคยได้รับความช่วยเหลือด้านการเกษตร (รองลงมาคือเคยได้รับความช่วยเหลือเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 1,000 บาท)

โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่คะแนนเฉลี่ย 341.51 คะแนนจากคะแนนเต็ม 500 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 90.36 และมีความสำเร็จที่ระดับ C+

5.1.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยภายในจำนวน 12 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่ 1) ระดับการศึกษา 2) ตำแหน่งทางสังคม 3) จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก 4)* จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5)* รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) 6)*ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร 7) จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร 8)* จำนวนที่ดินเช่าทำการเกษตร 9) ระยะเวลาที่ทำบัญชีครัวเรือน 10) ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ 11)* ระดับความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 12) ระดับความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (* หมายถึงมีความสัมพันธ์ทางลบ)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก กับ ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยภายนอกจำนวน 5 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง 'ได้แก่ 1)* ปัญหาราคาสินค้าเกษตร 2)* ปัญหาการขาดปุ๋ยแพง 3) จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน 4) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร และ 5) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน (* หมายถึงมีความสัมพันธ์ทางลบ)

5.1.3 สมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยต่าง ๆ จำนวนสิบสองปัจจัยร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย โดยมีค่านำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐานใกล้เคียงกัน มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณการถดถอยเท่ากับ .536 และสามารถพยากรณ์ระดับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายได้ร้อยละ 28.8

ปัจจัยพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ (apply-year) จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก (no. group) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน (aid) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ (no. suggest) และจำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร (land-own)

ปัจจัยพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางลบ ได้แก่ ปัญหาการขาดปุ๋ยแพง (problem 7) จำนวนครั้งที่ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ (no. visit) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร (agri-year) รายได้อื่นต่อเดือน (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) (earn-other) และจำนวนสมาชิกในครอบครัว (no. member)

5.1.4 แนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

แนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

1) สร้างหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ผู้นำชุมชนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับชุมชนและ

เกษตรกร

3) เกษตรกรยึดถือ 10 แนวปฏิบัติที่เกษตรกรควรปฏิบัติเพื่อสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ได้แก่

- ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคในครอบครัว
- พืชและสัตว์ที่เหลือจากการบริโภคจะนำมาขาย และแบ่งปันให้ญาติและเพื่อนบ้าน
- ทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย และเชื่อมโยงหรือเกี่ยวเนื่องกัน
- ผลิตปุ๋ยใช้เอง
- ประหยัดและลดรายจ่าย
- ทำบัญชีครัวเรือน
- พึ่งตนเองและครอบครัว และลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก
- ลดต้นทุนการผลิตและใช้ทรัพยากรที่ครอบครัวมีอยู่อย่างคุ้มค่า
- ทำงานด้วยความขยันและอดทน
- วิเคราะห์ตนเอง และตระหนักในความพอเพียง

4) หน่วยงานภายนอก/รัฐสนับสนุนการรวมกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของกลุ่ม

5) หน่วยงานภายนอก/รัฐจัดอบรม/ให้ความรู้ให้แก่เกษตรกรที่สนใจ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สามารถกลับไปทำเองได้ และก่อนการอบรมต้องปรับทัศนคติและจงใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6) หน่วยงานภายนอก/รัฐเข้ามาจัดศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

7) หน่วยงานภายนอก/รัฐให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุน เมล็ดพันธุ์ ตลาด และราคา รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือเกษตรกร นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐมีการบูรณาการด้านการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ เพื่อลดความซ้ำซ้อน

8) สร้างเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ และขยายผลไปยังเกษตรกรในหมู่บ้าน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่พบมาอภิปรายดังนี้

5.2.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย คือ 1) จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร 2) ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน และ 3) จำนวนครั้งที่เข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ดมมนรจณ์ บากา เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาย (2546) ซึ่งพบว่าจำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเกษตร การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การแนะนำจากผู้นำท้องถิ่น การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน การแนะนำจากอาสาพัฒนาชุมชน และการช่วยเหลือจากผู้นำท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ราตรี สิทธิพงษ์, ชาลี ตระกูล, ชารทิพย์ ธรรมสอน, และรุ่งพร งามผ่องใส (2550) ซึ่งพบว่ามีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร คือ หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน และพาไปดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าหากเกษตรกรได้รับคำแนะนำ ความช่วยเหลือด้านการเกษตร และเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกมากขึ้น ย่อมจะทำให้ระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 1 ที่อธิบายว่าความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน (เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1) ซึ่งมุ่งที่จะสนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อให้มีรายได้ แต่อย่างไรก็ตาม “ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม”

(www.sufficiencyeconomy.org) ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย คือ ปัญหาราคาปุ๋ยแพง ปัญหาราคาสินค้าเกษตร และปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของ คลมบรรจณ์ บากา เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาย (2546) ซึ่งพบว่าระดับปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2.2 สมการพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

ปัจจัยที่ร่วมพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงินจำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ และปัญหาราคาปุ๋ยแพง สอดคล้องกับองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบที่พยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของคลมบรรจณ์ บากา เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาย (2546) ได้แก่ การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ระดับความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ระดับปัญหา การช่วยเหลือจากผู้นำท้องถิ่น การช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน และการแนะนำจากอาสาพัฒนาชุมชน

จากปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับระดับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ระยะเวลาที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้ จำนวนกลุ่มในชุมชนที่เป็นสมาชิก ความช่วยเหลือด้านการเกษตรที่ได้รับเมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน จำนวนครั้งที่ได้รับคำแนะนำ และจำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้ทำการเกษตร

อาจอธิบายว่าได้การที่เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมากขึ้นแล้วจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาตัวเอง สำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือครอบครัวยอมจะยอมลงทุนในการทำการเกษตรและพัฒนาคุณภาพดินของตนมากกว่าในกรณีที่ต้องเช่าที่ดินของคนอื่นมาทำการเกษตร

ส่วนการที่เกษตรกรมีโอกาสได้รับคำแนะนำด้านการเกษตร และได้รับความช่วยเหลือด้านการเกษตรนั้น ย่อมทำให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองมากกว่าเกษตรกรคนอื่น เนื่องจากเกษตรกรจะเกิดความมั่นใจเนื่องจากได้รับแรงเสริมจากคำแนะนำและ

ความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อการทำการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรเกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไปจนประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้การที่เกษตรกรได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสานมาใช้เป็นระยะเวลาที่นานขึ้นย่อมทำให้เกิดทักษะ เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาจริงได้ดีขึ้น และเกิดการพัฒนา จนในที่สุดทำให้เกิดความพอมีพอกิน และยังเหลือไปขาย ซึ่งเกิดความพอเพียงในที่สุด

จากปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับระดับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) รายได้อื่น ๆ (ที่ไม่ใช่จากการทำการเกษตร) 2) จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3) ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร 4) ปัญหาราคาสินค้าเกษตร และ 5) ปัญหาการขาดน้ำ

อาจอธิบายได้ว่าการที่เกษตรกรมีรายได้อื่น ๆ ที่ไม่ได้มาจากการทำการเกษตรมากขึ้นนั้น แสดงว่าครอบครัวของเกษตรกรแบ่งเวลาและความตั้งใจไปในการประกอบอาชีพอื่น และไม่ได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจมาทำการเกษตรแต่อย่างใด นอกจากนี้หากครัวเรือนของเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากย่อมทำให้เกิดรายจ่ายที่มากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งทำให้ความพอมีพอกินเกิดขึ้นได้ยากขึ้น สำหรับครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรมานานอาจมีความเคยชินกับการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ ที่ไม่ค่อยถูกหลักวิชาการ และยังคงทำให้ปฏิเสธที่จะยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ

การที่เกษตรกรประสบปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำและไม่แน่นอน รวมทั้งปัญหาการขาดน้ำ ขอมส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะได้รับจากการขายสินค้าน้อยและไม่แน่นอน แต่ในขณะที่ต้องเสียต้นทุนในการซื้อปุ๋ยที่สูง (เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผลิตปุ๋ยใช้เอง) จึงทำให้เกิดความเสี่ยงมาก จากปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายเกิดขึ้นได้ยาก

5.2.3 แนวทางสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

แนวทางสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายลำดับแรกเริ่มต้นจากการปรับทัศนคติของเกษตรกรให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรก่อนเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรรายย่อยภาคตะวันตกของประเทศไทย ของสิน พันธุ์พินิจ (2544) ซึ่งพบว่าความรัก และความพอใจในอาชีพการเกษตรมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกร

แนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย คือ ต้องอาศัยหน่วยงานภายนอกสนับสนุนโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ จัดฝึกอบรม และพาไปศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง รวมทั้งควรมีการสร้างเกษตรกรต้นแบบเพื่อนำไปเป็นตัวอย่างในการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาดังนี้คือ 1) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร ของธวัชชัย ไพไทร, นันทพร นิลจินดา, ประสิทธิ์ ตะเลรัมย์, รัฐพล ฤทธิธรรม, วิชาญ ฤทธิธรรม, อำนวย สุนาพร และ กำชัย เน่าศรีสอน (2551) ซึ่งพบว่าแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การให้การศึกษแก่เกษตรกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาในทุก ๆ ด้านต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการพัฒนาก่อน 2) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดมหาสารคาม ของนิรุต ถึงนาค และ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2550) ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ คือการได้รับกำลังใจจากหน่วยงานรัฐ เพราะเกษตรกรยังมีความเชื่อว่าการที่มีหน่วยงานรัฐไปเยี่ยมชมเยือน ก่อให้เกิดกำลังใจ และได้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพบว่า การสร้างตัวอย่างของความสำเร็จเป็นหัวใจสำคัญของการขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรได้อย่างสำเร็จ 3) สอดคล้องกับการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของคลมนรจณ์ บากา เกษตรชัย และหิม และหะสัน หมัดหมาย (2544, 2546) ซึ่งพบว่าองค์ประกอบภายนอกที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การแนะนำจากผู้นำท้องถิ่น และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ การช่วยเหลือจากอาสาพัฒนาชุมชน การแนะนำจากอาสาพัฒนาชุมชน การช่วยเหลือจากผู้นำท้องถิ่น และทัศนคติต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และ 4) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ของราตรี สิทธิพงษ์, ชาลี ตระกูล, ชารทิพย์ ธรรมสอน, และรุ่งพร งามผ่องใส (2550) ซึ่งพบว่าศึกษาหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองขลุง ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน ตลอดจนพาไปดูงานในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1 หน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะภาครัฐ ควรเข้ามาพัฒนาแนวทางในการสร้างความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวางแผนในภาพรวมก่อน

5.3.2 หน่วยงานภายนอกหรือภาครัฐควรเข้ามาพัฒนาเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจาก 1) ปรับทัศนคติของเกษตรกรให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกร และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเห็นประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง 2) แนะนำแนวปฏิบัติที่ประยุกต์มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกร 3) วางแผนร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อให้การสนับสนุนให้เกษตรกรในชุมชนปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ประยุกต์มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร 4) สนับสนุนให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ จัดฝึกอบรม และพาไปศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่าง 5) สร้างเกษตรกรต้นแบบ และ 6) ขยายผลจากเกษตรกรต้นแบบไปสู่ชุมชนเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ

5.3.3 หน่วยงานภายนอกหรือภาครัฐ ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการทำการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การอบรมเกษตรกรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

5.3.4 แนวทางในการจัดอบรมควรเริ่มจากการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจและตั้งใจมาอบรม เลือกรวมเกษตรกรกลุ่มที่มีปัญหาหรือความต้องการเหมือนกันให้พร้อมกันและจัดหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการ และจัดอบรมเป็นกลุ่มขนาด 10 – 30 คน โดยในวันแรกของการอบรมควรมีปรับ เปลี่ยนทัศนคติและสร้างแรงจูงใจ และมีการติดตามผลการอบรมและให้กำลังใจในรายที่นำไปปฏิบัติจริง

5.3.5 หน่วยงานภายนอกหรือภาครัฐ ควรเข้ามาให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ปัจจัยการผลิต โรคระบาดในพืชหรือสัตว์ ทั้งเกษตรกรรายใหม่และรายเดิมที่เริ่มทำการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.3.6 หน่วยงานภายนอกหรือภาครัฐ ควรไปศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างในหมู่บ้านใกล้เคียง และมีบริบทคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรเห็นว่ามีความเป็นไปได้ถ้าจะลองนำไปปฏิบัติตาม

5.3.7 ภาครัฐควรเข้ามาช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหาราคาปุ๋ยแพง ปัญหาราคาสินค้าเกษตร และกลไกในตลาดสินค้าเกษตรอย่างจริงจัง

5.3.8 ภาครัฐควรเร่งให้มีการออกเอกสารสิทธิ์หรือใบแสดงสิทธิ์ที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง

5.3.9 หน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ) และผู้นำชุมชนควรเข้าไปส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองเพื่อลดปัญหาราคาปุ๋ยแพง นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร

5.3.10 หน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ) และผู้นำชุมชนควรสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรเปิดใจยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ และพร้อมที่จะรับการพัฒนา

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.4.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงกระบวนการหรือรูปแบบการจัดอบรมที่ช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าอบรมเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้เป็นผลสำเร็จ โดยศึกษาตั้งแต่วิธีการคัดเลือกผู้เข้าอบรม หลักสูตรการอบรม วิธีการปรับทัศนคติของผู้เข้าอบรม วิธีการนำเสนอหรือถ่ายทอดความรู้ วิธีการประเมินผล วิธีการติดตามผลหลังจากอบรมเสร็จทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

5.4.2 ศึกษาศึกษาเกษตรกรตัวอย่างที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเกษตรกรต้นแบบและการขยายผลให้แก่เกษตรกรในชุมชนต่อไป

5.4.3 ศึกษาถึงวิธีการที่จะทำให้เกษตรกรยอมรับแนวทางการผลิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน) และการนำไปปฏิบัติของเกษตรกร

5.4.4 ศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมในการให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือแก่เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตร**. กรุงเทพมหานคร: กรม.
(อัครา)
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (ม.ป.ป.). **เศรษฐกิจพอเพียง: ปรัชญาชี้แนวทางการดำรงชีวิต**.
กรุงเทพมหานคร: กรม. (อัครา)
- คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์
ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: เกษตรบุรินทร์.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2548). **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. วารสารเศรษฐกิจและสังคม
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปีที่ 42 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน –
ธันวาคม 2548.
- _____. (2550). **Sufficiency Economy เศรษฐกิจพอเพียง**. ไพเราะ เลิศวิราม (บรรณาธิการ).
กรุงเทพมหานคร: ไทยเคย์ ดีอท คอม.
- จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร และมนัส โกมลทา. (2552). **ความสำคัญของการวิเคราะห์จากมุมมองของ
เศรษฐกิจพอเพียง**. ใน อภิรัช พันธเสน (บก.), **วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่าง ๆ รวมทั้ง
ภาครัฐกิจเอกชน และภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2540 - 2549)
เล่มที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ดลมนรรัตน์ บากา, เกษตรชัย และหีม, และ หะสัน หมัดหมาน. (2546). **องค์ประกอบสำคัญที่
ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้**. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทรงชัย ดิยานนท์. (2542). **การศึกษาทัศนะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตาม
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชชัย ไพไพล, นันตพร นิลจินดา, ประสิทธิ์ คะเลรัมย์, รัฐพล ฤทธิธรรม, วิชาญ ฤทธิธรรม,
อำนาจ สุนาพร, และกำชัย เนาวีศรีสอน. (2551). **การพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร ตาม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา หมู่บ้านรอบหนองหาร จังหวัดสกลนคร**. สำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

- นิรุต ถึงนาค และ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. (2550). การวิจัยและพัฒนากรณีศึกษาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม. วารสารเศรษฐศาสตร์ 5(1): 35-46.
- บุญชอบ ปิ่นทอง (2544). การศึกษาการดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2544. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ประเวศ วะสี. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ฐิติพร พันธเสน, และสุวิจฉรา เปี่ยมญาติ. (2547). โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). Sufficiency Economy เศรษฐกิจพอเพียง. ไพเราะ เลิศวิราม (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: ไทยเคย์ ดีอท คอม.
- _____. (2551). คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง อะไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒนา.
- ไพฑูรย์ พัชราภา. (2547). ความมั่นคงทางรายได้ของแรงงานภาคเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มัลลิกา เขียนหวาน. (2546). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรในเขตจังหวัดอ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มยุรี เสือคำราม. (2546). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างเกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรกรรมกระแสหลัก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถิลาภรณ์ บัวสาย. (บรรณาธิการ). (2549). เศรษฐกิจพอเพียง: ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ราตรี สิทธิพงษ์, ชาลี ตระกูล, ชารทิพย์ ธรรมสอน, และรุ่งพร งามผ่องใส. (2550). การศึกษาปัจจัย

ที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนท้องถิ่นชุมชนบ้านหนอง
กระทุ่มตำบลหัวถนน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. สำนักงานคณะกรรมการ
การวิจัยแห่งชาติ.

สมพร เทพสิทธิ์. (2546). การเดินตามรอยพระยุคลบาท เศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหา
ความยากจนและการทุจริต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเมืองการพิมพ์.

สมเกียรติ ศรีถัมภ์. (2551). เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร:
ประดิพัทธ์.

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2549). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร:
มูลนิธิวิถีสุข.

สุภาภรณ์ จันทวานิช. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวกิจ ศรีปัดดา. (2549). การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
กับวิสาหกิจชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สิน พันธุ์พินิจ. (2543). กลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ
เกษตรกรรายย่อยภาคตะวันตกของประเทศไทย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
กรุงเทพมหานคร.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง “แบบพอเพียง” ตาม
แนวทางพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร . วารสารน้ำ การประปา-ส่วนภูมิภาค. ธันวาคม
2541 - มกราคม 2542.

_____. (2550). Sufficiency Economy เศรษฐกิจพอเพียง. ไพเราะ เลิศวิราม (บรรณาธิการ).
กรุงเทพมหานคร: ไทยเคย์ คีอท คอม.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์
ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษตรบรรณูปรีรัตน์.

สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงราย, <http://chiangrai.nso.go.th/chrai/chrai.html>.

ไสว บุญมา. (2549). Battling the 4th Wave โด่คลื่นลูกที่ 4 เมื่อ ‘ความพอเพียง’ คือคำตอบ.
กรุงเทพมหานคร: เนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ป.

อภิชัย พันธเสน. (2545). การวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริ
เศรษฐกิจพอเพียง.

อภิชัย พันธเสน. (บก.). (2552). วิเคราะห์นโยบายรัฐในระดับต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน และ
ภาคประชาสังคมจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2540 - 2549) เล่มที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อำพล เสนาณรงค์ (สัมภาษณ์). (2550). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Road to Sustainable Economy.**
เอก อนันต์ (ผู้เรียบเรียง). กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

http://www.maehongson.go.th/km_mhs1.doc

<http://www.northernstudy.org>

<http://www.sufficiencyeconomy.org>

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จของกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย

- คำชี้แจง 1. กรุณากรอกคำตอบลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้เขียน และใส่เครื่องหมาย ถูก ลงในช่องว่าง
2. ข้อมูลทั้งหมดคณะผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ = ปี
3. การศึกษา () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 – ป.3)
() ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 – ป.7) () มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า
() มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า () อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
() ปริญญาตรี () ปริญญาโท หรือสูงกว่า
4. สถานภาพในครอบครัว () หัวหน้าครอบครัว () ภรรยาของหัวหน้าครอบครัว
() สมาชิกในครอบครัว () อื่น ๆ (ระบุ)
5. ตำแหน่งทางสังคม () ไม่ดำรงตำแหน่งใดๆ () กรรมการหมู่บ้าน
() ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วย () กำนันหรือสารวัตรกำนัน
() สมาชิกสภาตำบล/อบต. () อื่น ๆ (ระบุ).....
6. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มใดบ้างที่อยู่ในชุมชน (เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพ ฯลฯ)
1) 2) 3)
4) 5) 6)
7. ครอบครัวของท่านมีสมาชิกจำนวน = คน (นับรวมตัวท่าน)

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการทำการเกษตร

1. ท่านประกอบอาชีพเกษตรกรรมมานาน = ปี
2. ท่านมีที่ดินทำการเกษตร = ไร่
ซึ่งเป็นที่ดินของตนเอง = ไร่ และเช่าทำกิน = ไร่

3. ท่านทำการเกษตรอะไรบ้าง

การเกษตร	รายละเอียด (พืชที่ปลูก/สัตว์ที่เลี้ยง/การเกษตรที่ทำ)	จำนวน
ทำนาข้าว	ปลูกข้าว..... ไร่
ทำไร่	ปลูก..... ไร่
ทำสวน	ปลูก..... ไร่
เลี้ยงสัตว์	สัตว์ที่เลี้ยงคือ 1) ตัว
	2) ตัว
	3) ตัว
อื่น ๆ (ระบุ)

4. นอกจากนี้ท่านยังทำกิจกรรมการเกษตรใดอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เพาะถั่วงอก/เพาะเห็ด ปลูกผักสวนครัว
 ปลูกพืชสมุนไพร การผลิตกล้าไม้
 แปรรูปหรือถนอมอาหาร งานฝีมือหัตถกรรมจากผลผลิตการเกษตร
 ทำปุ๋ยหมัก/คอก อินทรีย์ชีวภาพ อื่น ๆ ได้แก่

5. ท่านมีการทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่

- ทำมาเป็นเวลา = ปี
 ไม่ได้ทำ

6. ท่านเคยเข้าอบรมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสานหรือไม่

- เคย = ครั้ง
 ไม่เคยอบรม

7. ท่านได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน มาใช้ในการทำการเกษตรหรือไม่

- ได้นำมาใช้เป็นเวลา = ปี
 ยังไม่ได้นำมาใช้

8. ท่านเคยไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

() เคย = ครั้ง

() ไม่เคยไปศึกษาดูงาน

ตอนที่ 3 ปัญหาที่ท่านประสบด้านการเกษตร

ลักษณะปัญหา	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) ปัญหาลงทุนทำการเกษตรแล้วขาดทุน					
2) ปัญหาขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร					
3) ปัญหาจำนวนที่ดินทำกินไม่เพียงพอ					
4) ปัญหาขาดแคลนเงินที่จะนำมาลงทุนทำการเกษตร					
5) ปัญหาราคาสินค้าเกษตร (ราคาตกต่ำหรือไม่แน่นอน)					
6) ปัญหาตลาดที่จะมารองรับผลผลิตน้อย					
7) ปัญหาราคาปุ๋ยแพง					
8) ปัญหาโรคระบาดในพืชหรือสัตว์					

ตอนที่ 4 คำแนะนำและความช่วยเหลือด้านการเกษตร

1. ท่านเคยได้รับคำแนะนำด้านการเกษตรหรือไม่

() ไม่เคย ได้รับคำแนะนำ

() เคยได้รับคำแนะนำ ได้แก่

เรื่องที่ได้รับคำแนะนำ	จำนวนครั้ง
1) วิธีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือการทำเกษตรผสมผสาน ครั้ง
2) แหล่งเงินทุนและวิธีบริหารเงินทุน ครั้ง
3) วิธีการผลิตและการใช้อุปกรณ์การผลิต ครั้ง
4) เรื่องพันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ ครั้ง
5) เรื่องตลาดและวิธีขายผลผลิต ครั้ง
6) แนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ครั้ง

2. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือด้านการเกษตรหรือไม่

- () ไม่เคย ได้รับความช่วยเหลือ
- () เคย ได้รับความช่วยเหลือ ได้แก่

เรื่องที่ได้รับความช่วยเหลือ	เมื่อคิดมูลค่าเป็นจำนวนเงิน
1) ได้รับเงินช่วยเหลือในการลงทุนทำการเกษตร บาท
2) ได้รับแจกปัจจัยการผลิต (พันธุ์พืช-พันธุ์สัตว์/ยาฆ่าแมลง/อาหารสัตว์) บาท
3) ได้รับแจกอุปกรณ์และเครื่องมือทางการเกษตร บาท
4) ได้รับความช่วยเหลือด้านการตลาดและการขายผลผลิตเกษตร บาท
5) ได้รับความช่วยเหลือเรื่องการรวมกลุ่มและจัดตั้งกลุ่ม บาท
6) ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในการทำเกษตรกร บาท

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เป็นหลักการที่ดีและสามารถนำมาใช้ได้จริง					
2. เป็นการใช้ที่ดินจำนวนน้อยให้เกิดประโยชน์หลากหลาย					
3. เป็นใช้ความรู้และทักษะในการทำการเกษตรหลายอย่าง					
4. ไม่ทำให้เป็นหนี้สินมากขึ้น					
5. ทำให้รู้จักคิดอย่างรอบคอบและมีเหตุผล					
6. ทำให้เกิดความขยันในการประกอบอาชีพมากขึ้น					
7. ไม่ทำให้เกิดความล่าช้าทางเศรษฐกิจ					
8. ทำให้รู้จักการรวมกลุ่มกิจกรรม					
9. ทำให้รู้จักวิธีการเพิ่มรายได้-ลดรายจ่าย					
10. ทำให้รู้แนวทางการดำเนินชีวิตให้มีความสุขมากขึ้น					

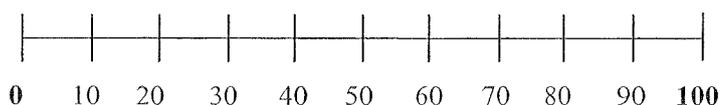
ตอนที่ 6 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ	คำถาม	ถูก	ผิด
1.	เกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสานเป็นการใช้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		
2.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องมีที่ดินอย่างน้อยประมาณ 15 ไร่		
3.	การทำเกษตรแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ไม่จำเป็นต้องมีสระน้ำ		
4.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ควรมีการผสมผสานกันทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์		
5.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องปลูกพืชหลาย ๆ อย่าง และไม่จำเป็นต้องปลูกข้าว		
6.	วัตถุประสงค์ของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่คือผลิตเพื่อขายเป็นหลัก		
7.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องอาศัยความขยัน อดทน จึงจะประสบความสำเร็จ		
8.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ต้องใช้เงินลงทุนมากจึงจะประสบความสำเร็จ		
9.	การทำเกษตรทฤษฎีใหม่และตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย		
10.	วัตถุประสงค์ของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะทำให้เกษตรกรมีฐานะร่ำรวย		

ตอนที่ 7 ลักษณะด้านเศรษฐกิจและการพึ่งพาตนเอง

1. ท่านใช้สิ่งที่เป็นในการดำรงชีวิต (อาหาร/เครื่องนุ่งห่ม/ยารักษาโรค) คิดเป็นเงิน
 = บาทต่อเดือน ซึ่งสามารถปลูก/ผลิตใช้เองได้ = บาท และต้องซื้อ = บาท

2. ในแต่ละเดือนท่านมีรายได้เพียงพอเพียงพอสำหรับซื้อสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (ข้อ 1) อย่างไร
 ไม่เพียงพอ เพียงพอ

3. แรงงานที่ใช้ในภาคเกษตรของท่านมาจากไหน

จ้างหมดเลย จำนวนที่จ้างเท่ากับ ใช้แรงงานในครอบครัวทั้งหมด
แรงงานในครัวเรือน (ไม่จ้างเลย)

